

Japaninpystykorvan

Jalostuksen tavoiteohjelma

JAPANINPYSTYKORVAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA

Voimassa 1.1.2012 – 31.12.2016

Tekijät: Suomen Japaninpystykorvayhdistys r.y:n jalostustoimikunta 2010:
Satu Taskinen, Susanna Neva, Mia Hautala, Kirsi Vähätalo, Heidi Mäkelä

Hyväksytty rotujärjestön vuosikokouksessa 19.03.2011
SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 31.05.2011

Sisällysluettelo

1. YHTEENVETO	3
2. RODUN TAUSTA.....	3
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	4
4. RODUN NYKYTILANNE	5
4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja	5
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos	5
4.1.2 Jalostuspohja.....	6
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa	9
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta	9
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet.....	11
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta.....	11
4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin.....	11
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus....	11
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	11
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet	14
4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen	14
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista	15
4.3 Terveys ja lisääntyminen	16
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet.....	16
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet	16
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	23
4.3.4 Lisääntyminen	23
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	24
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	24
4.4 Ulkomuoto	25
4.4.1 Rotumääritelmä	25
4.4.2 Näyttely ja jalostustarkastukset	27
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus	28
4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista	28
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	28
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS.....	29
6.1 Jalostuksen tavoitteet.....	29
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	29
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	30
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin.....	31
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	31
7. LÄHTEET	32

1. YHTEENVETO

Japaninpystykorvien tavoiteohjelmassa populaatio, terveys, luonne ja ulkomuoto ovat tärkeimmät jalostuksen tavoitteet tässä järjestyksessä. Jalostuksen tavoiteohjelmaan on koottu yhteen rotua koskeva ajankohtainen tieto ja tavoiteohjelman tarkoituksena on toimia jalostusta ohjaavana oppaana ja tietopakettina nykyisille ja uusille rodun kasvattajille ja harrastajille.

Japaninpystykorvan kanta on maailmanlaajuisesti melko pieni ja rodun ongelmana on historiallinen sukusiitos, mikä vaikuttaa nykytilanteeseen edelleen. Populaatiota tulee laajentaa rajoittamalla urosten jälkeläismäärää, käyttämällä laajasti kotimaista kantaa jalostukseen sekä tuomalla harkiten terveitä, oikealuonteisia ja rodunomaisia tuontikoiria. Rodun sukusiitosaste on laskenut vuosi vuodelta, viimeisen sukupolven (4 vuotta) ajalta keskiarvo on 3,2%, mikä on edelleen hieman korkea.

Japaninpystykorvan terveystilanne on hyvä, mitään suurempia ongelmia ei tällä hetkellä ole. Sen pysyminen hyvänä edellyttää kuitenkin seurantaa ja harkintaa koirien jalostuskäytössä. Rotu on myös anatomialtaan ns. normaali koira ilman liioiteltuja piirteitä ja sen vuoksi lisääntymisongelmat ovat rodulla hyvin harvinaisia.

Luonneominaisuudet kuten iloisuus, ystävällisyys ja pystykorvalle ominainen valppaus sekä kohtuullinen pehmeys tulee säilyttää kiinnittämällä siitoskoirien luonteisiin erityistä huomiota.

Japaninpystykorvapennut menevät suurimmalta osalta seurakoiraksi, eikä niiden kanssa harrasteta mitään erityistä. Näyttelyt ovat suurin harrastusmuoto, agilitya sekä kaverikoira-toimintaa harrastetaan jonkin verran ja tottelevaisuuskokeisiin osallistuu satunnaisesti joitakin koiria.

Ulkomuodoltaan suurin osa japaninpystykorvista vastaa rotumääritelmää. Koirien keskikokoon tulee kuitenkin kiinnittää enemmän huomiota, että koko pysyy muillakin kuin näyttelyyn osallistuvilla koirilla rotumääritelmän rajoissa.

2. RODUN TAUSTA

Japaninpystykorvan alkuperästä ei ole varmaa tietoa. Rotumääritelmän mukaan japaninpystykorvan sanotaan polveutuneen suurista valkoisista saksanpystykorvista, joita tuotiin Japaniin 1920-luvun tienoilla Siperian mantereeseen ja Koillis-Kiinan kautta. Italialaisen japaninpystykorva-asiantuntijan Marco Piasentin tutkimukset rodun alkuperästä ovat johtaneet siihen, että rotu polveutuisi saksalaisista pystykorvista sekä siperialaisen Nenet-heimon koirista, - laikoista, jotka olivat valkoisia, pienikokoisia, runsasturkkisia pystykorvia. Toisen maailmansodan aikana japaninpystykorvat melkein hävisivät Japanista. Sodan jälkeen rodun jalostus alkoi uudelleen niillä koirilla, joita vielä oli jäljellä. Nykypäivän japaninpystykorvat polveutuvat kaikki näistä toisen maailmansodan jälkeisistä koirista.

Japaninpystykorvia käytettiin Japanissa alun perin vahtikoirana, joka soveltui hyvin japanilaisten pienien pihojen vahdiksi ilmoittaen ei-toivotuista vieraista haukkumalla. Nykyään rotu on puhtaasti seurakoira, mutta ominaisuus vahtia omaa pihaa, asuntoa ja perhettä on edelleen jäljellä, joillakin yksilöillä hyvin voimakkaanakin. Japanissa rodun suosio on viime vuosikymmeninä hiipunut juuri haukkumisen vuoksi ja rotumääritelmässä mainitaankin ”äänekkyys ei ole sallittua”.

Rodulla on ollut Japanissa useita pieniä yhdistyksiä, joista Nippon Spitz Association (NSA) oli ehkä aktiivisin. Nykyään NSA on jakautunut kahtia ja toinen yhdistys jatkaa toimintaansa nimellä Nippon Spitz Club (NSC). Eri yhdistyksillä on omat koiralinjansa, näyttelynsä, tuomarinsa ja rotumääritelmänsä, jossa on pieniä eroja ja tarkennuksia FCI:n viralliseen rotumääritelmään. Yhdistykset pitävät myös omaa koirarekisteriä ja ennen Japanin Kennelklubin liittymistä 1970-luvun lopulla FCI:hin, yhdistysten koirarekisterit olivat aivan virallisia. Nykyään japaninpystykorvat rekisteröidään myös Japanin Kennelklubin koirarekisteriin.

Japanilaisilla on paljon traditiota, joita he ovat soveltaneet myös kotimaisiin rotuihinsa. Pienillä yksityiskohdilla on suuri merkitys ja ne ovat liittyneet vahvasti myös koirien jalostuskäyttöön. Japaninpystykorvien korvien muoto kuvaa viistoon katkaistua bambunvartta ja kirsun pigmentin tulee olla hiilenmusta, tietyn hiilen sävyinen. Kynsien värillä on myös paljon merkitystä ja koirien myyntihinta saattaa määräytyä mustien kynsien lukumäärän perusteella.

Japaninpystykorvia on kasvatettu kotimaassaan tunnustettuna rotuna jo vuodesta 1953, mutta Japanin ulkopuolella rotu tuli tunnetuksi vasta 70-luvun alussa kun kansainvälinen koirajalostusliitto FCI hyväksyi rodun vuonna 1964 ja

japaninpystykorva tuli vähitellen kasvattajien tietoisuuteen myös muualla maailmassa. Rotumääritelmä on laadittu vuonna 1948 ja on ollut pienin muutoksin voimassa tähän päivään saakka.

Vuonna 1967 syntynyt narttu Sabina of Moon Light oli ensimmäinen Eurooppaan (Norjaan) tuotu japaninpystykorva, mutta se rekisteröitiin vasta vuonna -77, 11 vuotiaana, eikä sillä ollut jälkeläisiä. Ensimmäinen Pohjoismaissa rekisteröity japaninpystykorva Götter-Mahls Shanshan tuotiin 17.5.1973 Japanista Ruotsiin ja samana vuonna tuotiin useampia koiria. Ruotsiin tuoduista 70-luvun uroksista käytetyimmät olivat em. Andoleason of Golden Meadow, Götter-Mahls Shanshan, täysveljet Hawk ja Hover of Kagetsu Land, Albert of Lovely, Fujimiland Baby Ramale ja Bilke of Summit Field. Nartuista pentuesisaret Adela ja Alice of Amage, Bullet Fancy of Nedory, Athena Leilani of Aloha Land, Daniel of Rose Garden, Gradice of House Cactus, White Joanna of Moon Light ja White Pearl of Lone Hill. Nämä koirat olivat vanhempina suomalaisten japaninpystykorvien kantakoirille ja esiintyvät lähes kaikkien suomalaisten koirien sukutauluissa ja näistä samoista koirista rotu on levinnyt muualle Eurooppaan, Iso-Britanniaan ja Australiaan.

Suomeen ensimmäisen japaninpystykorvan toi Meri Lönnqvist (Merihill kennel) vuonna 1974. Kyseessä oli uros Alvretens Chinchiro, joka syntyi ensimmäisistä pentueista Ruotsissa. Urosta käytettiin siitokseen vain yhden kerran, koska sillä oli omistajansa mukaan toivomisen varaa luonteessa. Ensimmäiset Suomeen tulleet nartut (1975) olivat sisarukset Alvretens Eshana ja Alvretens Edana, joista Eshanan toi Meri Lönnqvist ja Edanan Gun Lindberg (Fancy Dog kennel).

Suomen ensimmäinen pentue syntyi Alvretens Edanalle Fancy Dog kenneliin, jossa oli yksi uros ja kolme narttua ja pari kuukautta myöhemmin myös sisko Eshana sai ensimmäiset pentunsa, kaksi urosta ja yhden nartun. Molemmat astutettiin Andoleason of Golden Meadow'lla Ruotsissa. 70-luvulla Suomeen tuotiin Ruotsista useiden suomalaisten kenneleiden kantakoirat, mm. Shiromi's Akai (Merihill kennel), Ceholms Yasuhiko, Ceholms White Snowman ja Ceholms White Star (Jaspis kennel), Ceholms Yamashina, Ceholms Yono ja Caniko (Suojan kennel), Alvretens Manzoku (Fancy Dog kennel) joista suomalainen japaninpystykorvakanta on pääasiassa saanut alkunsa.

Rodun ollessa uusi Suomessa, ei vielä kiinnitetty huomiota saman uroksen liikakäyttöön ja uroksia oli käytettävissäkin vain muutamia ja nekin useasti sukua keskenään. Tästä seurasi korkea sukusiitosprosentti yksittäisille yhdistelmille ja koko rodulle. Tämä historiallinen sukusiitos vaikuttaa edelleen voimakkaasti yhdistelmien sukusiitosprosentteihin, vaikka varsinaista sukusiitosta ei enää suositakaan rodun piirissä. 1970-luvulla Suomeen tuodut koirat ja niiden jälkeläiset, joiden jälkeläismäärä oli suuri, esiintyvät tällä hetkellä pääasiassa 5. ja 6. sukupolvessa nykyisten koirien sukutauluissa ja siitä taaksepäin useaan kertaan. Historiallisen sukusiitoksen vaikutus vähenee vähitellen, kun jalostukseen käytetään koiria, joilla samat esivanhemmat ovat mahdollisimman kaukana sukutaulussa.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Suomen Seura- ja Kääpiökoirayhdistyksen Japaninpystykorva-alajaosto perustettiin 19.11.1981 Helsingissä. Alajaosto rekisteröitiin yhdistysrekisteriin vuonna 1984 ja Suomen Japaninpystykorvayhdistys r.y. hyväksyttiin 11.5.1984 rotua harrastavaksi yhdistykseksi. Rotujärjestöksi yhdistys hyväksyttiin Suomen Kennelliiton valtuuston kokouksessa 11.5.1991.

Yhdistyksen hallitukseen kuuluu vuosikokouksessa valitut puheenjohtaja sekä kuusi muuta jäsentä. Hallituksen puheenjohtajan toimikausi on yksi vuosi ja muiden jäsenten toimikausi kaksi vuotta. Vuodesta 1982 lähtien yhdistys on julkaissut neljä kertaa vuodessa ilmestyvää jäsenlehteä, Valkohuiskua.

Rotujärjestön jalostustoimikunnan valitsee yhdistyksen vuosikokous kahdeksi vuodeksi kerrallaan siten, että kaksi tai kolme jäsentä on vuorollaan erovuorossa. Jalostustoimikuntaan kuuluu viisi jäsentä. Toimikunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan, pentuvälittäjän sekä jalostusneuvojan. Jalostustoimikunnan tehtävänä on huolehtia japaninpystykorvien jalostustoimintaan liittyvistä asioista, jalostusneuvonnasta, jalostukseen liittyvän tiedon keräämisestä ja tallentamisesta, kasvattajapäivien ja jalostustarkastuksien sekä ulkomuototuomarikoulutuksien ja kollegioiden järjestämisestä.

Taulukko 1: Yhdistyksen jäsenmääriä

2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
335	379	406	398	379	383	383	379	403	389

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geeniversioiden (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistymisenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät geeniversionsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä geeniversiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä geeniversiota ole.

Ihannetilanteessa jalostuksesta ei suljeta pois enempää kuin 50 % pentueista tai enempää kuin se rodun osuus, joka saadaan jakamalla luku 1 rodun keskimääräisellä, kahdella kerrotulla pentuekoolla. Jos rodun pentuekoko on vaikkapa 5, jalostukseen käytetään 40 % rodun koirista.

Monimuotoisuutta turvaava rajoitus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa 5 % ja suurilukuisissa 2-3 % suhteessa rodun neljän vuoden rekisteröintiin. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana keskimäärin 1000 koira, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Yhdessäkään rodussa ei yhdellä yksilöllä saisi olla enempää kuin 100 jälkeläistä. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % suhteessa neljän vuoden rekisteröintiin.

(Lähde: MMT Katariina Mäki, Suomen Kennelliitto, www.kennelliitto.fi)

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Taulukko 2: Vuositolasto – rekisteröinnit (Lähde: Koiranet)

	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
Pennut (kotimaiset)	179	194	138	193	189	142	153	156	124	172
Tuonnit	5	6	3	8	9	1	4	4	5	1
Rekisteröinnit yht.	184	200	141	201	198	143	157	160	129	173
Pentueet	52	53	41	52	54	42	45	46	36	53
Pentuekoko	3,4	3,7	3,4	3,7	3,5	3,4	3,4	3,4	3,4	3,2
Kasvattajat	35	35	28	30	28	32	30	33	30	40
Jalostukseen käytetyt eri urokset										
- kaikki	39	37	31	36	32	26	33	34	24	36
- kotimaiset	27	32	25	28	26	22	28	26	20	31
- tuonnit	8	4	4	6	4	4	4	5	3	5
- ulkomaiset	4	1	2	2	2	0	1	3	1	0
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3 v 9 kk	4 v 5 kk	4 v 8 kk	5 v 1 kk	4 v 4 kk	4 v 4 kk	4 v 7 kk	4 v 8 kk	4 v 2 kk	4 v 5 kk
Jalostukseen käytetyt eri nartut										
- kaikki	52	53	41	50	54	42	44	45	36	51
- kotimaiset	47	45	37	47	49	39	43	43	36	51
- tuonnit	5	8	4	3	5	3	1	2		
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3 v 8 kk	3 v 4 kk	4 v 1 kk	4 v 2 kk	4 v 2 kk	4 v 5 kk	4 v 1 kk	4 v 3 kk	4 v 2 kk	4 v 6 kk
Isoisät	57	56	49	55	52	46	53	59	39	50
Isoäidit	70	70	61	65	63	53	62	64	50	74
Sukusiitosprosentti	2,19%	3,19%	3,73%	3,10%	4,45%	4,27%	6,76%	7,59%	6,76%	7,53%

Sukusiitoksessa uros ja narttu ovat toisilleen läheisempää sukua kuin serkukset. Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että

emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämismuutoksia eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitetykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleeleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdus- ja allergia-alttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu tismalleen saman taustainfon perusteella. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %.

(Lähde: MMT Katariina Mäki, Suomen Kennelliitto, www.kennelliitto.fi)

4.1.2 Jalostuspohja

Taulukko 3.: Jalostuspohja per sukupolvi (Lähde: Koiranet)

	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
Per sukupolvi (4 vuotta)										
pentueet	198	200	189	193	187	169	180	191	202	236
jalostukseen käytetyt eri urokset	93	87	77	77	80	74	81	79	82	93
jalostukseen käytetyt eri nartut	125	126	119	115	119	101	120	134	134	157
isät/emät	0,74	0,69	0,65	0,67	0,67	0,73	0,68	0,59	0,61	0,59
tehollinen populaatio	213 (54%)	206 (52%)	187 (49%)	184 (48%)	191 (51%)	171 (51%)	193 (54%)	199 (52%)	203 (50%)	234 (50%)
uroksista käytetty jalostukseen	7%	11%	12%	13%	14%	16%	12%	12%	11%	8%
nartuista käytetty jalostukseen	14%	20%	24%	25%	25%	24%	23%	22%	21%	21%

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Rodun monimuotoisuutta voidaan arvioida myös molekyylogeneettisesti, esimerkiksi immuunijärjestelmää säätelevien DLA-haplotyyppien lukumäärän ja heterotsygotian perusteella.

Tehollinen koko kertoo kuinka monen yksilön geeniversioita tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun perinnöllinen vaihtelu koostuu 50 eri koiran geeniversioista. Mitä pienempi tehollinen koko, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa, ja sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Tehollinen koko arvioidaan aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla neljä ja käyttökoirilla viisi vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enimmillään neljä kertaa jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä. Paras tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen. Jos aineisto ei ole sukupuiltaan tarpeeksi täydellinen, voidaan käyttää jalostuskoirien lukumääriin perustuvaa laskentaa, joka on käytössä myös Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä Koiranetissä. Tämä antaa kuitenkin tehollisesta koosta suuren yliarvion, koska siinä oletetaan, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät.

Jos sukusiitosasteen kasvunopeuteen perustuva tehollinen koko on alle 50 - 100, rodusta häviää geeniversioita niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta. Silloin on keskityttävä säilyttämään mahdollisimman monen yksilön geenejä käyttämällä niitä kertaalleen jalostukseen. Toisaalta suurimmalla osalla roduistamme on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahamme ”uutta verta”. Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan.
(Lähde: MMT Katariina Mäki, Suomen Kennelliitto, www.kennelliitto.fi)

Taulukko 4: Vuosien 2000-2009 aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 15 urosta (Lähde: KoiraNet)

#	Uros	Tilastointiaikana					Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Synt.	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	JEAN V. ROLLENDEN HAUS i. Fudziama San Von Rollenden Hans e. Ama V. Rollenden Haus	2001	28	91	5,55%	6%	26	92	29	93
2	JASAM'S TAKE OH KIKO TO AKIDO i. Akido The White Prince in Nagasa'ki e. Kullhagas Beautiful Take Oh Bonnie	2000	19	66	4,02%	10%	35	127	19	66
3	PIHLAJANIEMEN KITAMURA D FLOY i. Enfloy'z Floy e. Pihlajaniemen Cindy	1996	18	54	3,29%	13%	34	96	30	93
4	COMPANERO TOMYKO i. Pindola Akiko e. Companero Es-teri	1997	8	39	2,38%	15%	10	50	13	53
5	NOBLEWHITE CHARMANT i. Bellechien Coeur De Tatum e. Pihlajaniemen Edelweiss	1996	10	37	2,26%	18%	22	76	10	37
6	FUJI-SAN EASTERN SUN i. Jasam's Take Oh Kiko to Akido e. <i>Fuji-San Quragikuhime</i>	2004	12	36	2,20%	20%	5	12	13	43
7	DONOREI FRYON i. Jean V Rollenden Haus e. Jasam's Take Oh Misch-ja D'Showman	2005	7	31	1,89%	22%	8	33	9	38
8	SAMOJAS HAKIRO i. Samojas Toschie e. Samojas Bayumi Gebbe	1998	7	29	1,77%	23%	8	28	7	29
9	ERI-TERRIN MIKATO i. Eri-Terrin Ban-Diko e. Eri-Terrin Maceiju	2004	6	28	1,71%	25%	1	7	7	34
10	FUJI-SAN ZILVER ZORG i. Zorg V. Rollenden Haus e. Fuji-San Shangri-La	2002	8	28	1,71%	27%	5	18	8	28
11	CONFETTIE'S SPECIAL JACKPOT i. Bastängens Jojjo e. Confettie's Sugar Candy	1996	8	26	1,59%	28%	22	91	8	26
12	FUJI-SAN UKYO KATAYAMA i. Fuji-San Pan-Yokio e. <i>Fuji-San Quragikuhime</i>	2000	8	25	1,52%	30%	9	24	9	27
13	FUJI-SAN FORMULA ONE i. Fuji-San Adam's Apple e. Fuji-San Xtra X'pensive	2004	6	24	1,46%	31%	4	15	7	28
14	TAIKAYÖN ILO-PILLERI i. Taikayön Finnboy e. Taikayön Chake-Mura	1998	8	24	1,46%	33%	4	17	8	24
15	MILLAN REINAR i. Millan Haive e. Millan Rosalita	1995	5	23	1,40%	34%	4	18	7	28

Kymmenen vuoden aikana (2000-2009) 29 eniten käytettyä urosta on isänä 50 % kaikista ajanjakson aikana syntyneistä pennuista. Tämän ajanjakson ajalla seitsemällä uroksella on liikaa jälkeläisiä, kun enimmäisjälkeläis-määräksi lasketaan 5 % suhteutettuna neljän viimeisen vuoden rekisteröityn koiramäärään (Jean V. Rollenden Haus, Jasam's Take Oh Kiko, Pihlajaniemen Kitamura D Floy, Companero Tomyko, Noblewhite Charmant, Fuji-San Eastern Sun, Donorei Fryon). Lähes kaikilla liikaa käytetyillä uroksilla on myös liikaa jälkeläisiä toisessa polvessa kun enimmäisjälkeläismääräksi lasketaan 10 % suhteutettuna neljän viimeisen vuoden rekisteröityn koiramäärään (Jasam's Take Oh Kiko to Akido, Pihlajaniemen Kitamura D Floy, Jean V. Rollenden Haus, Confettie's Special Jackpot, Noblewhite Charmant). Liikaa käytetyt urokset on merkitty taulukkoon varjostetulla taustalla. Käytetyimpien urosten joukossa on myös keskenään läheistä sukua olevia koiria. Taulukkoon

on merkitty lihavoiduin ja kursivoiduin tekstein ne koirat, joilla on sama isä tai emä. Huomioitavaa on, että eniten käytetyn Jean V. Rollenden Hausin poika Donorei Fryon on seitsemäntenä ja toisena olevan Jasam's Take Oh Kikon poika Fuji-San Eastern Sun kuudentena eniten käytettyjen urosten listalla.

Taulukko 5: Vuosien 2000-2009 aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 15 narttua (Lähde: KoiraNet)

#	Narttu	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Synt.	Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	BLUE CLOUD CINDERELLA i. Companero Tomyko e. Blue Cloud Annabella	2002	5	29	1,77%	6	23	6	35
2	FUJI-SAN QURAGIKUHIME i. Fuji-San Kawakami e. Fuji-San Little Yin	1995	5	28	1,71%	49	166	6	29
3	TAMILAN ISABEL DE EMIRO i. Saarnion Emiro e. Tamilan Chit-Chat	2000	6	27	1,65%	13	55	6	27
4	FUJI-SAN SHANGRI-LA i. Fuji-San Pan-Yokio e. Fuji-San Quragikuhime	1998	5	25	1,52%	13	51	5	25
5	SUNNY BEI BAMBINA i. Fuji-San Nobunaga e. Saarnion Emiko	1998	5	23	1,40%	5	18	5	23
6	ERI-TERRIN MACEIJU i. Eri-Terrin Tharac e. Eri-Terrin Hua-Dai	1998	6	23	1,40%	9	43	6	23
7	ANNBE LADY WHITE BIANCA i. Pihlajaniemen Tsushima e. Companero Annabel	1998	4	22	1,34%	12	49	4	22
8	TAMILAN ONLY YOU i. Confettie's Special Jackpot e. Tamilan Isabel De Emiro	2003	4	21	1,28%	0	0	5	25
9	NATALIA i. Minniganin Benny e. Nii-Lin Annabella	1998	4	20	1,22%	0	0	5	25
10	PIHLAJANIEMEN MIMOSA i. Confettie's Workman e. Ceritan Tsubaki	1999	6	20	1,22%	7	27	6	20
11	TAMILAN ICE ANGEL i. Saarnion Emiro e. Tamilan Chit-Chat	2000	6	20	1,22%	7	19	6	20
12	TAIKAYÖN AMINDA i. Taikayön Finnboy e. Taikayön La-Luna	2003	5	20	1,22%	2	7	5	20
13	SAARNION FUSHIGI i. Mimisaki e. Goldbrick's Clinquant	2001	4	19	1,16%	7	32	4	19
14	FUJI-SAN APPLE PIE i. Taikayön Emir e. Fuji-San Quragikuhime	2003	4	17	1,04%	1	5	4	17
15	TAMILAN ONLY ONE i. Confettie's Special Jackpot e. Tamilan Isabel De Emiro	2003	4	16	0,98%	6	25	5	19

Nartuilla ei ole liikaa jälkeläisiä suhteutettuna neljän viimeisen vuoden rekisteröityyn koiramäärään, mutta toisen polven jälkeläismäärä on yhdellä nartulla liian korkea kun enimmäisjälkeläismääräksi lasketaan 10 % suhteutettuna neljän viimeisen vuoden rekisteröityyn koiramäärään (Fuji-San Quragikuhime). Käytetyimpien narttujen joukossa on myös keskenään läheistä sukua olevia koiria. Taulukkoon on merkitty lihavoiduin ja kursivoiduin tekstein ne koirat, joilla on sama isä tai emä. Nartuissa toisena oleva narttu Fuji-San Quragikuhime on neljäntenä olevan Fuji-San Shangri-Lan ja sijalla 14. olevan Fuji-San Apple Pien emä, kolmantena olevan Tamilan Isabel De Emirolla on listalla kaksi tytärtä samasta pentueesta, Tamilan Only You kahdeksantena ja Tamilan Only One sijalla 15. Lisäksi Tamilan Isabel De Emiro ja Tamilan Ice Angel ovat pentuesisaruksia.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Japaninpystykorvia kasvatetaan eniten kotimaansa Japanin ulkopuolella Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Australiassa ja Iso-Britanniassa. Ruotsissa ja Australiassa rekisteröintimäärät ovat hiukan muita maita korkeammat. Myös Tanskassa, Venäjällä ja muutamissa Keski-Euroopan maissa rotua kasvatetaan muutamia pentueita vuodessa, muualla maailmassa voidaan puhua yksittäisistä pentueista. Viime vuosina japaninpystykorvia on viety myös USA:an, jossa rotu ei kuulu American Kennel Clubin hyväksymiin rotuihin. Japanissa rotua rekisteröidään ylivoimaisesti eniten, mutta rekisteröintimäärät ovat hiipuneet tasaisesti 10 vuoden aikana vuoden 2000 - 1562 rekisteröidystä pennusta vuoden 2009 - 806 pentuun.

Japaninpystykorvien kanta Japanin ulkopuolella koostuu lähes kaikki samoista koirista, jotka tuotiin 70-luvulla Japanista Ruotsiin, joten myös ulkomaisten koirien historiassa esiintyvät samat koirat kuin suomalaisissa koirissa. Kuten Suomessa myös Ruotsissa, Norjassa ja Iso-Britanniassa samat koirat sijoittuvat pääasiassa 5-6 sukupolven päähän nykypäivän siitosikäisten koirien sukutauluissa ja esiintyvät useasti sitä seuraavissa sukupolvissa. Eurooppaan on tuotu muutamia koiria Japanista, mutta niiden jälkeläisiä on jo kaikissa Pohjoismaissa.

Japanista Eurooppaan tuoduilla nykypäivän koirillakin esiintyy sukutauluissaan samoja koiria kuin 70-luvulla Ruotsiin tulleissa koirissa, mutta Japanissa on myös olemassa koiria, joissa nämä samat koirat ovat jo jääneet useiden sukupolvien päähän. Japanista tuominen on muodostunut hankalaksi pitkän välimatkan, kustannusten, kielen ja erilaisen kasvatuskulttuurin vuoksi. Rotu on Japanissa myös epätasainen rakenteeltaan ja ulkomuodoltaan, eikä terveystilanteesta ole juurikaan tietoa.

Taulukko 6: Japaninpystykorvien rekisteröintimääriä rodun tärkeimmissä kasvatusmaissa (Lähde: Ko. maiden kenneljärjestöt)

Vuosi	Suomi	Ruotsi	Norja	Japani	Australia	Iso-Britannia
2009	184	268	224	806	270	165
2008	200	251	178	955	302	190
2007	141	273	173	928	229	181
2006	201	208	165	1112	263	154
2005	197	186	130	1170	264	112
2004	143	201	144	1145	171	118
2003	157	198	111	1403	237	87
2002	161	146	141	1307	228	115
2001	128	176	82	1451	239	73
2000	173	175	107	1562	214	99

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Japaninpystykorvien rekisteröintimäärät lähtivät nopeasti nousuun heti rodun tultua Suomeen. Huippuvuonna 1992 rekisteröintimäärä oli 363 kpl ja silloin yksittäisiä kasvattajia oli 78. Alimmillaan rekisteröinnit olivat vuonna 2001, 124 kpl. Puoleksa välissä 90-lukua rekisteröintimäärät alkoivat laskea ja ne vakiintuivat nykyiselle tasolle 150-200 pentua/vuosi.

Ulkomailla, rodun tärkeimmissä kasvattajamaissa japaninpystykorvia rekisteröidään vuosittain 150-200 koiraa ja rodun kotimaassa Japanissa noin 800-900 koiraa vuosittain. Vaikka ulkomaisilla koirilla on pääosin samat kantakoirat kuin suomalaisillakin koirilla, eroavat ne kuitenkin jo useamman sukupolven ajalta suomalaisesta kannasta ja tuontikoiria kannattaa harkiten tuoda. Sekä Iso-Britanniassa että Australiassa japaninpystykorvat ovat hyvin läheistä sukua toisilleen ja niiden sukusiitosprosentti on korkea. Useamman yksilön tuominen näistä maista nostaa nopeasti rodun sukusiitosastetta myös Suomessa. Samansukuisia tuontikoiria tuodaan kaikkiin Pohjoismaihin ja niiden jälkeläiset leviävät vähitellen jokaiseen maahan. Tuontikoiran tuontia harkittaessa tulisi pyrkiä löytämään sellaisia koiria joiden lähisukulaisia ei ole jo Pohjoismaissa.

Taulukko 7: Ulkomailta Suomeen tuodut koirat vuosien 1975-2010 aikana

Tuontimaa	Uroksia	Narttuja	Yhteensä	%-osuus	Ensimmäinen	Viimeinen
Ruotsi	37	36	73	82,49 %	1975	2010
Norja	7	6	13	14,69 %	1985	2010
Venäjä	4	2	6	6,78 %	2001	2010
Japani	2	3	5	3,65 %	2003	2009
Brasilia	2	2	4	4,52 %	2005	2006
Australia	2	1	3	3,39 %	1988	2010
Irlanti	0	2	2	2,26 %	2008	2009
Italia	1	1	2	2,26 %	1996	2007
Iso-Britannia	0	2	2	2,26 %	1993	2007
Ranska	0	1	1	1,13 %	2005	2005
Saksa	0	1	1	1,13 %	2003	2003
Tanska	1	0	1	1,13 %	2009	2009

Sekä urosten että narttujen jalostukseen käytön ikä on pysynyt lähes samanlaisena viimeisen 10 vuoden aikana. Keskimääräinen uroksien käyttöikä on 4,5 vuotta vaihdellen 3,9 – 5,1 vuoden välillä ja narttujen käyttöikä 4,1 vuotta vaihdellen 3,4 – 4,6 vuoden välillä. Luvuista on nähtävissä ettei uroksien ja narttujen jalostukseen käytön keski-ikä paljon poikkea toisistaan. Kun narttuja käytetään enimmäkseen jalostukseen 2-7 vuotiaina, eivät käytetyt urokset näytä olevan paljon vanhempia. Tästä voisi päätellä, että uroksia käytetään jalostukseen melko nuorina, vaikka olisi suositeltavaa jakaa jalostuskäyttö useammille vuosille.

Rodun sukusiitosaste on Koiranetin vuositilaston mukaan keskimäärin 4,95 kymmenen vuoden ajalta, ja 3,24 viimeisen sukupolven ajalta (4 vuotta). Rodun sukusiitosaste on tasaisesti pudonnut kymmenen vuoden aikana yli 7 prosentista hiukan reiluun 2 prosenttiin. Todellisuudessa sukusiitosaste on tätä korkeampi, koska Koiranetissä osalla koirista, mm. tuontikoirilla on puutteellinen sukutaulu eikä kaikkien koirien sukulaissuhteet ole laskettavissa. Kehityssuunta on kuitenkin nähtävissä. Kun japaninpystykorvien todellinen sukusiitosprosentti lasketaan 10 sukupolveilta, se nousee selvästi verrattuna Koiranetin huomioimaan 8 prosenttiin, mikä johtuu rodun historiallisesta sukusiitoksesta ja osittain puutteellisista sukutiedoista. Sukusiitosaste tulee todennäköisesti putoamaan vuosittain kun historiallinen rasite jää yhä kauemmaksi sukutauluissa, mutta todelliseen tilanteeseen ei kovin suurta muutosta vielä lähivuosina ole odotettavissa. Tulevaisuutta ajatellen voidaan asiaan kuitenkin vaikuttaa käyttämällä eri koiria mahdollisimman laajasti jalostukseen, joiden sukutauluissa historialliset vaikuttajat ovat jääneet mahdollisemman kauas.

Neljän vuoden tehollinen populaatiokoko oli Koiranetin tilaston mukaan vuosien 2000-2009 ajalta keskimäärin 198 vaihdellen 171-234 välillä. Laskentakaavassa ei kuitenkaan pystytä ottamaan huomioon jalostuskoirien epätasaisia jälkeläismääriä eikä keskinäisiä sukulaisuuksia, joten luku on jopa kymmenkertainen yliarvio todellisesta tilanteesta. Sen kehityssuunta on kuitenkin tärkeä. Kahden viimeisen vuoden aikana tehollinen koko on hieman noussut ollen v. 2008 206 ja v. 2009 213. Rodun ihannepopulaatiosta jalostuskäytössä on ollut 10 vuoden tilastointiaikana keskimäärin 51 % ja luku on vaihdellut 48 % – 54 % välillä. Huomioiden japaninpystykorvien keskinäisen sukulaisuuden ja epätasaiset jälkeläismäärät, on tehollinen populaatiokoko todellisuudessa alhaisempi ja sen nostaminen edellyttää nykyistä useampien koirien jalostuskäyttöä ja jalostukseen käytettävien koirien jälkeläismäärien tasaisuutta.

Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen suhde näyttäisi olevan hieman nousemassa. Viimeisen sukupolven aikana käytettiin 125 eri narttua kohden 93 eri urosta jalostukseen isä/emä-suhteen ollessa 0,74 kun se aikaisempina vuosina on ollut alle 0,70. Ihanteena olisi, että uroksia ja narttuja käytettäisiin yhtä paljon, mutta rodun tilanne on tältä osin jo melko hyvä. Uroksista käytetään jalostukseen keskimäärin vain 11 % kun loput lähes 90 % jäävät käyttämättä ja narttujakin käytetään vain reilut 20 %. Tämä merkitsee, että suurin osa eri geeniyhdistelmistä menee hukkaan. Kotimaista koirakantaa tulisi hyödyntää huomattavasti tehokkaammin.

Samoja yhdistelmiä on toistettu jonkun verran, joitain yhdistelmiä useampaankin kertaan, mutta suuntaus erilaisten yhdistelmien käyttöön on selvästi yleistymässä.

Uroksissa on seitsemän koiraa, joilla on liikaa jälkeläisiä suhteutettuna neljän vuoden rekisteröityyn koiramäärään. Neljällä listassa ensimmäisinä olevilla uroksilla jälkeläismäärät ovat 53 - 93. Lähes kaikilla liikaa käytetyillä uroksilla on myös liikaa jälkeläisiä toisessa polvessa. Listalla on myös suhteellisen nuoria uroksia, joiden jälkeläismäärä on jo nyt lähellä ylärajaa. Nartuilla ei kellään ole liikaa jälkeläisiä, mutta toisen polven jälkeläismäärä on neljällä nartulla liian korkea.

Runsaimmin käytettyjen jalostuskoirien sekä uroksien että narttujen joukossa on useampia koiria, joilla on samoja vanhempia sekä lisäksi sellaisia koiria, joilla on sukutauluissaan useita samoja koiria, mutta hieman eri järjestyksessä.

Yhteenvedona voidaan todeta, että japaninpystykorvan jalostuspohja on Japania lukuun ottamatta maailmanlaajuisesti melko kapea, koska Suomen ohella myös muiden maiden japaninpystykorvakanta koostuu alkujaan samoista vanhemmista ja nämä samat koirat esiintyvät nykykoirilla 5-6 sukupolvessa ja siitä taaksepäin useaan kertaan. Tehollinen populaatio Suomessa ei ole kovin suuri, sillä jalostukseen käytetyissä koirissa on paljon sukua keskenään olevia koiria ja useilla koirilla on liian paljon jälkeläisiä. Suurin osa kotimaisista koirista jää kokonaan käyttämättä jalostukseen ja se vaikuttaa suurelta osin eri geeniyhdistelmien häviämiseen.

Näyttelymenestys vaikuttaa liian paljon jalostusvalintoihin ja menestyvät koirat ovat suosituimpia jalostuskäytössä. Näyttelyissä paljon kiertävät koirat ovat yleensä vain muutaman kasvattajan kasvattamia ja uudet, tulevat kasvattajat ostavat pentunsa etupäässä näistä näyttelymenestyneistä vanhemmista. Tästä on seurauksena, että useiden kasvattajien jalostuskoirat ovat aivan samansukuisia keskenään. Tuontikoirien jalostuskäytön ongelmana on, että lähes kaikki kasvattajat käyttävät samaa tuontikoiraa tai sen jälkeläisiä ja samat koirat esiintyvät sukutauluissa vain hieman eri järjestyksessä.

Lisäksi yhdenlaiseksi ongelmaksi on muodostunut se, että osa kasvattajista ei anna uroksiaan laajempaan käyttöön tai asetetaan liian suuria vaatimuksia nartuille. Tällöin joidenkin muiden uroksien jälkeläismäärät saattavat päästä kasvamaan liikaa tai liian nopeasti. Käytettävissä olevien urosten ja myös narttujen jalostuskäyttö tulisi olla mahdollisimman tasaista, niin ettei kellään olisi poikkeavan paljon jälkeläisiä muihin nähden.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Japaninpystykorvan käyttötarkoitus on seurakoira ja rotumääritelmässä luonnetta kuvataan älykkääksi, hyväntuuliseksi ja valppaaksi, äänekkyyksi ei ole sallittua.

4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin

Japaninpystykorvilla ei ole erillisiä näyttely- tai käyttölinjoja.

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

Japaninpystykorvilla ei ole PEVISA-ohjelmaa sisällytettyä luonteen, käyttäytymisen tai käyttöominaisuuksien testausta.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Japaninpystykorvista on tehty hyvin vähän mitattavia luonnearvioita ja luonteiden arviointi perustuu pääosin kasvattajien ja omistajien näkemyskseen sekä näyttelyissä tai jalostustarkastuksissa tehtyihin käytösarviointeihin.

Japaninpystykorvia on luonnetestattu kaikkiaan 15 kpl, 8 urosta ja 7 narttua, jotka ovat syntyneet ajalla 1994-2006. Luonnetesteistä saadut pisteet ovat vaihdelleet 52-173 välillä. Tuloksille oli yhteistä, että kaikki testatut koirat olivat kovuudeltaan hieman pehmeitä ja hermorakenteeltaan hieman rauhattomia. MH-luonnekuvaukseen on osallistunut vain yksi japaninpystykorva Suomessa ja yksi suomalainen koira Ruotsissa. Nykyisen testatun koiramäärän perusteella ei luonnetestin tai MH-kuvauksen ihanneprofiilia voida vielä tehdä.

Taulukko 8: Luonnetestattujen japaninpystykorvien saamat pisteet eri osasuorituksista

Testiosio	Pisteet	Koiramäärä	Kuvaus
Toimintakyky	+3		Suuri
	+2		Hyvä
	+1	5	Kohtuullinen
	-1	9	Pieni
	-2	1	Riittämätön
	-3		Toimintakyvytön
Terävyys	+3	7	Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua
	+2	1	Suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua
	+1	7	Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua
	-1		Pieni jäljelle jäävin hyökkäyshaluin
	-2		Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin
	-3		Suuri jäljelle jäävin hyökkäyshaluin
Puolustushalu	+3	7	Kohtuullinen, hillitty
	+2		Suuri, hillitty
	+1	7	Pieni
	-1	1	Haluton
	-2		Erittäin suuri
	-3		Hillitsemätön
Taisteluhalu	+3	1	Suuri
	+2	5	Kohtuullinen
	+1		Erittäin suuri
	-1	8	Pieni
	-2	1	Riittämätön
	-3		Haluton
Hermorakenne	+3		Tasapainoinen ja varma
	+2		Tasapainoinen
	+1	15	Hieman rauhaton
	-1		Vähän hermostunut
	-2		Hermostunut
	-3		Erittäin hermostunut
Temperamentti	+3	5	Vilkas
	+2	6	Kohtuullisen vilkas
	+1	3	Erittäin vilkas
	-1		Häiritsevän vilkas
	-1a		Hieman välinpitämätön
	-1b		Impulsiivinen
	-2	1	Välinpitämätön
	-3		Apaattinen
Kovuus	+3		Kohtuullisen kova
	+2		Kova
	+1	15	Hieman pehmeä
	-1		Erittäin kova
	-2		Pehmeä
	-3		Erittäin pehmeä
Luoksepäästävyys	+3	9	Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin
	+2a	4	Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen
	+2b	2	Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen
	+1		Mielistelevä
	-1		Selvästi pidättyväinen
	-2		Hyökkäävä
	-3		Salakavala
	Laukaisupelottomuus	+++	8
++		6	Laukauskokematon
+			Paukkuarthyisiä
-		1	Laukausaltis
--			Laukausarka

Näyttelyissä japaninpystykorvat käyttäytyvät yleensä hyvin, mutta joskus nuorilla koirilla on arvostelussa mainittu tottumattomuudesta ja muutamia koiria hylätty aggressiivisen käytöksen vuoksi. Vuonna 2005 – 2009 syntyneistä 8 koiraa hylättiin aggressiivisen käytöksen vuoksi ja yksi koira sai EVAn (ei voida arvostella) samasta syystä. Yksi näistä koirista on hylätty kolmesti ja toinen kaksi kertaa.

Aggressiivisuuden vuoksi näyttelyissä hylätyt, vuosina 2005-2009 syntyneet koirat:

- Rowleys Yuki-Chan of Joy, synt. 23.5.2005 uros (tuontikoira); hylätty kerran
- Kamuimisaki, synt. 17.7.2005 uros; hylätty kerran
- Schenk's Daniel, synt. 26.10.2005 uros; hylätty kerran
- Yokotai Memo, synt. 23.12.2005 narttu; hylätty kerran
- Kellokukka Niklas, synt. 21.1.2006 uros; hylätty kaksi kertaa,
- Snowtime's Tamagotchi, synt. 23.10.2006 uros; hylätty kerran
- Snowtime's Tsuru Ran, synt. 23.10.2006 narttu; hylätty kerran
- Lumivyöryn Luz Do Sol, synt. 17.12.2006 narttu; hylätty kolme kertaa
- Daisy, synt. 6.12.2007 narttu; hylätty kerran
- Lumivyöryn Mioletön Metku, synt. 10.5.2007 uros; hylätty kerran
- Kalabalik Cute Caramel, synt. 12.5.2008 narttu; hylätty kerran
- Donorei Hrali, synt. 10.12.2006 uros; sai Ei voida arvostella –maininnan (EVA) aggressiivisesta käytöksestä

Jalostustarkastuksissa on tehty merkintöjä koirien käyttäytymisestä käsittelyn aikana. Suurin osa koirista sietää vieraiden ihmisten käsittelyn hyvin, mutta kaikista tarkastetuista uroksista 5,4 % on esiintynyt aggressiivista käyttäytymistä (murisee/puree), kun taas nartuilla vastaavaa käytöstä on ollut vain 1,3 %. 5,4 % nartuista olivat vastaavasti arkoja, kun taas arkailevaa käytöstä ei tavattu kuin yhdellä uroksella. Tottumattomuutta käsittelyyn on merkitty 10,8 % uroksille ja noin 5 % nartuille.

Taulukko 9: Jalostustarkastuksissa tehdyt merkinnät käyttäytymisestä tarkastuksen aikana 1990-1998 syntyneistä koirista. Urokset ja nartut on eritelty kauttaviivoin. (Lähde: Suomen Japaninpystykorvayhdistys, jalostustarkastuslausunnot)

Vuosi	Syntyneitä	Tarkastettuja	Uroksia/Narttuja	Murisee/puree	Arka	Varautunut	Tottumaton
1990	329	33	13/20	0/0	0/1	0/1	1/0
1991	337	37	17/20	1/0	0/2	0/0	2/3
1992	364	53	28/25	0/0	0/2	3/0	2/3
1993	356	42	16/26	3/0	0/2	1/0	2/1
1994	343	53	28/25	0/0	0/0	0/2	4/1
1995	277	27	10/17	0/0	0/0	0/1	0/0
1996	194	12	8/4	0/0	0/0	0/0	1/0
1997	205	19	4/15	0/1	0/2	1/0	0/0
1998	175	30	20/10	1/0	0/2	1/1	4/0
1999	173	19	11/8	0/0	1/0	0/0	0/2
2000	158	18	5/13	0/2	0/1	0/0	2/0
2001	151	25	14/11	4/0	0/0	0/0	0/1
2002	146	10	5/5	0/0	0/0	0/0	0/0
2003	145	17	12/5	1/0	0/0	0/0	2/0
2004	171	10	7/3	0/0	0/0	0/0	0/0
2005	185	17	12/5	1/0	0/0	0/0	2/0
2006	207	11	5/6	1/0	0/0	0/0	0/0
2007	146	4	2/2	0/0	0/0	0/0	1/0
2008	179	8	5/3	0/0	0/0	0/0	1/0
Yhteensä	4241	445	222/223	12/3	1/12	6/5	24/11

Japaninpystykorvien käyttäytyminen on tietyvästi samankaltaista kaikissa maissa, joissa rotua kasvatetaan. Tuontikoirien luonteissa ei ole ollut nähtävissä eroavaa käytöstä suomalaisiin koiriin nähden.

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Japaninpystykorva on alkuperältään vahti- ja seurakoira, mutta nykyään pelkästään seurakoira vaikka vahtimisominaisuuksia on edelleenkin jäljellä. Seurakoirana japaninpystykorvalle tärkeitä ominaisuuksia ovat kohtuullinen pehmeys, älykkyys, iloisuus, ystävällinen käytös ja sosiaalisuus, jolloin se soveltuu hyvin seurakoiraksi ja rodulle soveltuviin harrastuslajeihin. Liiallinen terävyys ja arkuus hankaloittavat elämää koiran kanssa. Rotu soveltuu rakenteensa ansiosta erinomaisesti agilityyn ja muuhun nopeutta ja ketteryyttä vaativiin harrastuslajeihin. Agilityn virallisiin kisoihin on osallistunut kaikkiaan 105 eri japaninpystykorvaa, jotka ovat syntyneet vuosina 1989-2008. Tottelevaisuuskokeisiin on osallistunut muutama japaninpystykorva ja rodun historiassa on kaksi vuosina 1982 ja 1987 syntynyttä tottelevaisuusvaliota, mutta harrastajia on hyvin vähän. Pääasiassa suurin osa japaninpystykorvista on perhekoirina osallistumatta minkäänlaiseen harrastustoimintaan.

Perinteinen luonnetesti ei palvele sellaisenaan japaninpystykorvan luonteen analysointia eikä tehtyjen testien vähäisen määrän perusteella voida tehdä rodulle ihanneprofiilia. MH-luonnekuvaus olisi toinen vaihtoehto luonteen arvioimiseksi, mutta rotuprofiilin aikaansaamiseksi tarvitaan useita tuloksia, joiden perusteella rotuprofiili voidaan luoda. Rodulle pyritään tekemään ihanneprofiili lähitulevaisuudessa, mikäli tarvittava määrä tuloksia saadaan kokoon. Paras tapa japaninpystykorvan ihanneprofiilin luomiseksi olisi koirien käyttäminen sekä luonnetestissä että MH-luonnekuvauksessa.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Suomen Japaninpystykorvayhdistys on julkaissut terveystutkimuksen vuonna 2007, johon sisältyy omistajan näkemys koiran käyttäytymisestä. Vastauksia vuoden 2009 loppuun mennessä on tullut 75 kpl (36 urosta ja 39 narttua). Alla olevissa taulukoissa on koottu vastauksista yhteenveto.

Taulukko 10: Yhteenveto terveystutkimuksen luonneosion vastauksista

Kysymykset	AINA			JOSKUS			EI KOSKAAN			EN OSAA SANOA		
	Uros	Narttu	Yht.	Uros	Narttu	Yht.	Uros	Narttu	Yht.	Uros	Narttu	Yht.
Koira on ystävällinen omaa perhettään kohtaan	35	38	73	1	1	2	0	0	0	0	0	0
Murisee tai puree oman perheen jäseniä	1	0	1	6	5	11	28	32	60	0	0	0
Suhtautuu ystävällisesti vieraita ihmisiä kohtaan	30	28	58	6	7	13	0	1	1	0	1	1
Suhtautuu aristellen vieraita ihmisiä kohtaan	0	2	2	12	20	32	24	18	42	0	1	1
Suhtautuu vihaisesti vieraita ihmisiä kohtaan	0	0	0	3	5	8	32	30	62	0	0	0
Sosiaalinen muiden koirien kanssa	16	21	37	17	17	34	1	0	1	1	1	2
Vihainen oman sukupuolensa edustajia kohtaan	2	0	2	16	13	29	16	24	40	1	2	3
Vihainen toisen koiran sukupuoleen katsomatta	1	0	1	7	8	15	24	29	53	2	2	4
Pelokas kuullessaan äkillisiä tai kovia ääniä	4	3	7	15	23	38	17	11	28	0	2	2
Pelokas vieraissa paikoissa ja uusissa tilanteissa	1	1	2	12	16	28	22	17	39	0	2	2
Vahtii esineitään, ruokakuppiaan, makuupaikkaansa	1	2	3	7	17	24	25	18	43	2	2	4
Luotettava pienten lasten kanssa	25	22	47	6	8	14	2	4	6	4	5	9
Sallii kynsien leikkauksen, harjauksen ja pesun	26	36	62	10	1	11	1	2	3	0	0	0

Taulukko 11: Yhteenveto omistajien arvioista koiran luonneominaisuuksista

(Lähde: Suomen Japaninpystykorvayhdistys ry/terveyskyselyt)

	Uros	%-osuus	Narttu	%-osuus	Yhteensä	%-osuus
Rohkea	20	56%	14	36%	34	45%
Arka	7	19%	8	21%	15	20%
Itsenäinen	11	31%	10	26%	21	28%
Rauhallinen	14	39%	20	51%	34	45%
Vilkas	17	47%	18	46%	35	47%
Ylivilkas	1	3%	1	3%	2	3%
Herkkähaukkuinen	4	11%	16	41%	20	27%
Kiltti	22	61%	32	82%	54	72%
Laiska	1	3%	2	5%	3	4%
Luotettava	16	44%	31	79%	47	63%
Epäluotettava	2	6%	5	13%	7	9%
Itsepäinen	14	39%	11	28%	25	33%
Helppo käsitellä	22	61%	35	90%	57	76%
Määräilevä	2	6%	5	13%	7	9%
Sosiaalinen	23	64%	21	54%	44	59%

Taulukko 12: Yhteenveto ongelmista, joita omistajat ovat kohdanneet japaninpystykorvansa kanssa

(Lähde: Suomen Japaninpystykorvayhdistys ry/terveyskyselyt)

	Uros	%-osuus	Narttu	%-osuus	Yhteensä	%-osuus
Ei ole esiintynyt ongelmia	15	42%	17	44%	32	43%
Hallintaongelmia	2	6%	1	3%	3	4%
Ongelmia perheen muiden koirien kanssa	0	0%	0	0%	0	0%
Ongelmia vieraiden koirien kanssa	7	19%	3	8%	10	13%
Pelkotiloja	5	14%	5	7%	10	13%
Turhaa haukkumista	8	22%	12	31%	20	27%
Ongelmia yksinjäämisen kanssa	4	11%	1	3%	5	7%
Ihmisiin kohdistuvaa aggressiota	3	8%	5	7%	8	11%

Lisääntymiskäyttäytyminen

Lisääntymiskäyttäytymisestä on kyselyterveyskyselyssä. Terveyskyselyyn on tullut vastauksia vuoden 2009 loppuun mennessä 75 japaninpystykorvasta (36 urosta ja 39 narttua). Vastanneista uroksista oli jalostukseen käytetty 9 ja narttuja 17.

Taulukko 13: Yhteenveto lisääntymiskäyttäytymisestä (Lähde: Suomen Japaninpystykorvayhdistys ry/terveyskyselyt)

	Vastauksia kpl
Säännöllinen juoksujen väli	25 (juoksujen välit 5-8 kk)
Epäsäännöllinen juoksujen väli tai pitkittynyt kiima	2
Emo on hoitanut pennut normaalisti	14
Emo ei hoitanut pentujaan	1
Uros astuu itsenäisesti	7
Astutus on onnistunut aina	7
Astutus on onnistunut lähes aina	2
Ei ole onnistunut	1
Uros tarvitsee apua astutuksessa	1

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista

Kasvattajien ja koirien omistajien arviot koirien luonteista ovat varteenotettavia. Kun kyseessä on seurakoira, on omistajan tyytyväisyys koiransa käyttäytymiseen arkielämässä tärkein luonteen kannalta.

Terveys-/luonnekyselyn vastauksissa japaninpystykorvaa kuvattiin yleisesti kiltiksi, sosiaalseksi, helpoksi käsitellä, selvästi useammin rohkeaksi kuin araksi sekä yhtä lailla rauhalliseksi kuin vilkkaaksi. Koiran omistajilla ei juurikaan ole ongelmia koiransa käsittelyssä. Ääniherkkyyttä ja arastelua vieraisa paikoissa esiintyi useilla koirilla joissakin tilanteissa. Lähes kaikki vastaajat jotka kuvasivat koirallansa olevan pelkotiiloja, liittyivät ne paukku-arkuuteen, lähinnä uuteen vuoteen sijoittuvalle ajanjaksolle. Jonkinasteista aggressiivista käytöstä ihmisiä kohtaan esiintyi kahdeksalla koiralla ja noin puolella uroksista oli joskus ongelmia vieraiden urosten kanssa. Herkkähaukkuisuutta esiintyi vastaajien mielestä selvästi enemmän nartuilla kuin uroksilla ja eroahdistusta neljällä uroksella ja yhdellä nartulla.

Japaninpystykorvien keskeisimmät ongelmakohdat luonteessa ovat liiallinen terävyys ja/tai arkuus, jotka varsinkin yhdessä aiheuttavat aggressiivista käyttäytymistä (pelkopureminen).

Useimmiten pennut vaativat sosiaalistamista eli tutustumista vieraisiin ihmisiin, koiriin, uusiin paikkoihin ja tilanteisiin. Kyselyn mukaan kasvattajien omistamilla koirilla ei ollut juurikaan ongelmia koiran käytöksen vuoksi ja lähes kaikki jonkinasteisiksi ongelmiksi lueltavat ominaisuudet esiintyivät yksittäisten koirien omistajilla, mikä saattaisi merkitä että pennun käsittelyllä ja sosiaalistamisella on merkitystä koirien käyttäytymiseen. On vaikea sanoa kuinka paljon japaninpystykorvien käytöstä määräävät perintötekijät ja kuinka paljon ympäristötekijät. Turhan usein japaninpystykorvien peruskasvatus ja sosiaalistaminen unohtetaan, mikä on usein yhteinen pienten rotujen ongelma.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Japaninpystykorvilla ei ole PEVISA-ohjelmaan sisällytettyjä sairauksia.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet

Patella luksaatio eli polvinivelen sijoiltaan meno

Polvinivelen rakenteelliset heikkoudet altistavat patellaluksaatiolle eli polvilumpion sijoiltaan menolle. Jalka-asento on virheellinen ja polvilumpion telaurat ovat liian matalat. Patellaluksaatiota esiintyy suhteellisen runsaasti kääpiöroduilla ja sellaisilla suuremmilla roduilla, joilla on suora takajalka. Periytyvyyden mekanismi ei ole tiedossa. Pienikokoisilla roduilla polvilumpio luksoituu yleensä sisäänpäin (mediaalisesti).

Patellaluksaatio on synnynnäinen ja jaetaan vian vakavuuden perusteella neljään eri asteeseen. Eläinlääkäri tutkii polvet tunnustelemalla. I - asteen luksaatiot ovat tavallisesti oireettomia eivätkä kaipaavat hoitoa. II - ja III - asteen luksaatioissa koiralla havaitaan selviä liikkumisvaikeuksia. Ravatessaan koira koukistaa hetkittäin raajaansa sen sijaan että tukeutuisi sillä maahan (polvilumpio on luiskahtanut pois paikoiltaan), ja jatkaa sitten normaalia ravia (polvilumpio on palautunut paikoilleen). IV - asteen luksaatioissa polvilumpio on pysyvästi pois paikoiltaan. Usein oireet huomataan tapaturman jälkeen, vaikka kyseessä on synnynnäinen vika.

Lievien patellaluksaation muotojen hoidoksi riittää yleensä lepo ja kipulääkitys. Vaikeat patellaluksaatiot on hoidettava kirurgisesti. Vaikeimman asteen luksaatioissa hoito voi vaatia useita leikkauksia ja ennuste voi olla huono. (Lähde: ELL Anu Lappalainen, Suomen Kennelliitto, www.kennelliitto.fi)

Taulukko 14: Viralliset polvitutkimukset vuosilta 2000-2009 (Lähde: KoiraNet)

Vuosi	Tutkittuja	Syntyneitä	0	%-osuus	1	%-osuus	2	%-osuus	3	%-osuus	4	%-osuus	Yhteensä
2000	16%	158	23	92%	2	8%	0	0%	0	0%	0	0%	25
2001	26%	151	31	79%	7	18%	1	3%	0	0%	0	0%	39
2002	22%	146	24	75%	7	22%	1	3%	0	0%	0	0%	32
2003	24%	144	27	79%	6	18%	1	3%	0	0%	0	0%	34
2004	27%	171	40	85%	7	15%	0	0%	0	0%	0	0%	47
2005	24%	185	40	91%	2	5%	2	5%	0	0%	0	0%	44
2006	31%	207	54	84%	4	6%	5	8%	1	2%	0	0%	64
2007	23%	146	26	79%	6	18%	0	0%	1	3%	0	0%	33
2008	28%	179	41	80%	9	18%	0	0%	0	0%	1	2%	51
2009	9%	197	15	83%	2	11%	1	6%	0	0%	0	0%	18
Yhteensä	23%	1684	321	83%	52	13%	11	3%	2	1%	1	0%	387

Patella luksaatiota on japaninpystykorvilla tutkittu 80-luvulta lähtien. Virallisten polvitarkastuksien tilasto kertoo, että 83 prosentilla tarkastetuista koirista on terveet polvet ja 13 prosentilla on 1. asteen polvivika. Vakavampia asteita on tilastoitu vain muutama. Polvivikaa vastustetaan jalostuksen ja koirien tutkimusten kautta.

Epäviralliset polvitarkastukset

Japaninpystykorville tehtiin epävirallisia polvitarkastuksia mm. jalostustarkastuksien yhteydessä jo useita vuosia ennen virallisten polvitarkastuksien voimaantuloa. Tulokset ovat epävirallisia myös jos koira ei ole tunnistus-merkitty, tarkastuksessa ei ole käytetty kennelliiton tarkastuskaavaketta, eläinlääkärillä ei ole ollut virallisten polvitarkastuksien pätevyyttä tai koira on ollut tutkimushetkellä alle 12 kk ikäinen. Vuosina 1978-2005 epävirallisia polvitarkastuksia tehtiin 329 kpl, joista terveitä 251 kpl, luksoivia 66 kpl ja tulkitsemattomia 12 kpl eli polvivian prosentuaalinen osuus oli lähes sama kuin virallistenkin tutkimusten. Epävirallisia tuloksia ei ole huomioitu yllä olevassa taulukossa.

Jalostuskäytössä on suositeltavaa, ettei polviltaan 1. astetta huonompaa koiraa käytettäisi jalostukseen ja silloinkin toisen osapuolen tulisi olla tervepolvinen. Myös suvussa esiintyvät polviviat tulee huomioida yhdistelmiä suunniteltaessa.

Ruotsissa japaninpystykorvilta tutkitaan polvia hieman vähemmän kuin Suomessa, 13 % kaikista syntyneistä koirista ajalla 2000-2009. Terveiden osuus tutkituista oli 88%, 1. asteen vikaa oli 9 % ja 2. asteen vikaa 3 %. Norjassa tutkitaan myös polvia, mutta tulokset ovat epävirallisia, koska Norjan Kennelliitolla ei ole olemassa virallista polvitutkimusta. Muissakin maissa polvia tutkitaan, mutta tutkimustavoista ei ole tarkempaa tietoa.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston/nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä makroskooppisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana. Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja lonkkaniveletkin stabiloituvat. Yleensä kipukin helpottaa tässä iässä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa yleensä nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Näistä osa on ns. suurivaikutteisia geenejä (engl. major gene). Periytymisaste vaihtelee eri tutkimuksissa välillä 0.1–0.6. Ympäristöllä on vaikutusta kasvuhäiriön ilmaisuun. Useissa tutkimuksissa on todettu runsaan ravinnonsaannin olevan yhteydessä lonkkavikaan. Ruokinta ei aiheuta dysplasiaa, mutta se tuo vian esiin geneettisesti alttiilla koirilla. Tämä pätee myös toisin päin, optimaalisella ruokinnalla lonkkanivelen kasvuhäiriö ei tule näkyviin tai on lievempää. Myös liian raju liikunta kasvuaikana voi pahentaa muutoksia.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä. Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden synnä on nivelrikko. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppely”, ylösnousuvaikkeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja nakshteleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä. Oireilu laitetaan usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälinjan aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteiden ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja on myös olemassa.

(Lähde: ELL Anu Lappalainen, Suomen Kennelliitto, www.kennelliitto.fi)

Lonkkanivelen kasvuhäiriö jaetaan viiteen asteeseen A - E seuraavasti: A = ei muutoksia, B = lähes normaali/ rajatapaus, C = lievä, D = kohtalainen, E = vaikea. A- ja B-tulos katsotaan terveiksi ja C - E sairiksi lievimmästä vaikeampaan.

Taulukko 15: Lonkkakuvaustulokset vuosilta 2000-2009 (Lähde: KoiraNet)

Vuosi	Tutkittuja	Syntyneitä	A	%-osuus	B	%-osuus	C	%-osuus	D	%-osuus	E	%-osuus	Yhteensä
2000	3%	158	2	40%	2	40%	0	0%	1	20%	0	0%	5
2001	10%	151	2	13%	6	40%	6	40%	1	7%	0	0%	15
2002	10%	146	2	14%	7	50%	4	29%	1	7%	0	0%	14
2003	10%	144	4	27%	3	20%	7	47%	1	7%	0	0%	15
2004	16%	171	13	46%	5	18%	9	32%	1	4%	0	0%	28
2005	12%	185	7	32%	9	41%	6	27%	0	0%	0	0%	22
2006	23%	207	24	51%	11	23%	8	17%	3	6%	1	2%	47
2007	12%	146	8	44%	7	39%	3	17%	0	0%	0	0%	18
2008	17%	179	15	50%	10	33%	4	13%	1	3%	0	0%	30
2009	3%	197	5	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	5
Yhteensä	12%	1684	82	41%	60	30%	47	24%	9	5%	1	1%	199

Yksittäisten japaninpystykorvien lonkkia on kuvattu Suomessa jo vuosia sitten. 2000-luvulla lonkkia on alettu kuvaamaan enemmän, mutta lonkkien tutkimus on edelleen melko vähäistä ja ainoastaan osa siitokseen käytettävistä koirista tutkitaan. Todellinen tilanne on nähtävissä vasta, kun koiria on tutkittu useamman sukupolven aikana. Kymmenen viime vuoden aikana tulokset ovat olleet pääasiassa A-C ja viidellä prosentilla D.

Jalostuskäytössä on suositeltavaa mikäli koira on kuvattu, että toisella vanhemmalla on korkeintaan C-lonkat toisen ollessa terve (A tai B).

Ruotsissa 7 % syntyneistä japaninpystykorvista on lonkkakuvattu vuosien 2000-2009 aikana. Näistä A-lonkkaisia oli 57 %, B-lonkkaisia 30 %, C-lonkkaisia 17 % ja D-lonkkaisia 1 %. Norjassa samalla tilastointiajalla on lonkkia kuvattu 5 % syntyneistä koirista. Terveitä (A tai B) tutkituista oli 78 %, C-lonkkaisia 13%, D-lonkkaisia 7 % ja E-lonkat yhdellä koiralla. Muissa japaninpystykorvien tärkeimmissä kasvatusmaissa, Japanissa, Iso-Britanniassa, Australiassa lonkkia kuvataan satunnaisesti maasta riippuen.

Kyynärnivelen kasvuhäiriö

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan fragmentoituminen, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpäähän uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytymisen mekanismit ovat epäselvät. Periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Yksi näistä geeneistä saattaa olla ns. suurivaikutteinen geeni. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä. Toisin sanoen optimaalisella ruokinnalla voidaan mahdollisesti estää kasvuhäiriön kehittyminen yksilöllä, jolla on siihen perinnöllinen taipumus.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4 – 7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelistä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat sekundaarisesta nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpäähän uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehittyä yleensä aina jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koiraa yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus,

liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteeseen koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisä.

Pohjoismaissa kyynärnivelkuvien arviointi perustuu sekundaarisiin nivelrikon merkkeihin. On huomattava, että jo 1. asteen muutos tarkoittaa sitä, että koiralla on kyynärnivelen kasvuhäiriö ja siitä johtuvia nivelrikkomuutoksia. Ruotsissa kyynärnivelen kasvuhäiriö on vähentynyt roduissa, joissa kyynärniveliä kuvataan. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että siellä käytetään näissä roduissa jalostukseen vain vähän muita kuin kyynärniveliä suhteiden terveitä koiria. (Lähde: ELL Anu Lappalainen, Suomen Kennelliitto, www.kennelliitto.fi)

Taulukko 16: Kyynärkuvaustulokset 2000-2009 (Lähde: KoiraNet)

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittuja	0	%-osuus	1	%-osuus	2	%-osuus	3	%-osuus	Yhteensä
2000	158	4%	6	100%	0	0%	0	0%	0	0%	6
2001	151	11%	13	81%	2	12%	1	6%	0	0%	16
2002	146	11%	12	75%	1	6%	1	6%	2	12%	16
2003	144	10%	14	100%	0	0%	0	0%	0	0%	14
2004	171	15%	26	100%	0	0%	0	0%	0	0%	26
2005	185	11%	21	100%	0	0%	0	0%	0	0%	21
2006	207	22%	43	96%	2	4%	0	0%	0	0%	45
2007	146	12%	15	83%	3	17%	0	0%	0	0%	18
2008	179	17%	28	93%	2	7%	0	0%	0	0%	30
2009	197	2%	4	100%	0	0%	0	0%	0	0%	4
Yhteensä	1684	12%	182	93%	10	5%	2	1%	2	1%	196

Kyynärniveliä on japaninpystykorvilta kuvattu saman verran kuin lonkkiakin ja suurin osa koirista on ollut kyynärniveliiltään terveitä. Vuonna 2002 kahdelle japaninpystykorvalle luokiteltiin 3. asteen kyynärnivelikä. Kyseessä on samasta pentueesta olevat täyssisarukset, joiden kyynärniveliä oli suuria nivelmuutoksia ja niiden eturaajoissa oli selvästi nähtävissä muutoksia myös muiden niveliä kohdalla. Samassa pentueessa oli kolmaskin samanlainen kasvuhäiriöinen pentu, jota ei ole virallisesti kuvattu. Pentueen vanhemmat ovat molemmat kyynärniveliiltään terveitä. Tämän pentueen jälkeen ei vastaavia tapauksia ole tiedossa, mutta tilannetta seurataan mm. terveystarkastusten avulla.

Jalostuskäytössä on suositeltavaa mikäli koira on kuvattu, että toisella vanhemmalla on korkeintaan 1. asteen kyynärnivelen kasvuhäiriö, toisen ollessa terve.

Ruotsissa on vuosina 2000-2009 syntyneistä japaninpystykorvista kyynärkuvattu 6%. Terveitä kyynärniveliä oli 94%, 1. asteen vikaa 5% ja 2. asteen vikaa 1%. Norjassa kyynärniveliä kuvattiin 2000-2009 vain 21 koiralta ja kaikki olivat terveitä. Muissa japaninpystykorvien tärkeimmissä kasvatusmaissa kyynärnivelen kuvauksista ei ole tietoa.

Epilepsia

Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka on koiran yleisin neurologinen sairaus. Kohtauksien luonne vaihtelee ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja/tai käyttäytymisen häiriöitä. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton. Jos koko koira kouristelee, puhutaan yleistyneestä kohtauksesta. Kohtaus voi esiintyä myös paikallisena, jolloin vain yksi lihasryhmä, esimerkiksi koiran raaja tai raajat kouristelevat. Paikallisalkuinen kohtaus voi laajeta yleistyneeksi kohtaukseksi. Kohtauksen luonne riippuu purkauksen lähtöpaikasta aivoissa ja sen leviämisestä. Epilepsiaa sairastava koira ei saa käyttää jalostukseen. Samoin on vältettävä sellaisten riskilinjojen yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikkojälkeläisiä, niin kauan kun rodulle ei ole olemassa geenitestiä, jonka avulla sairauden kantajuus voidaan todeta.

Ensimmäinen epilepsia-kohtaus tulee useimmiten nuorena, 1-5 – vuotiaana, mutta perinnöllinen epilepsia voi alkaa missä iässä hyvänsä. Samantyyppisiä kohtauksia voivat aiheuttaa myös muut sairaudet kuin epilepsia. Epilepsiadiagnoosi pohjautuu muiden sairauksien poissulkemiseen. Siksi koirasta otetaan virtsa- ja verinäytteitä ja tehdään neurologinen tutkimus. Jollei muuta selittävää syytä löydy, koira sairastaa epilepsiaa. Epilepsiaa ei voida parantaa, vaan koira tarvitsee lääkitystä koko loppuelämänsä ajan. Lääkityksen aloituspäätökseen vaikuttaa kohtauksien esiintymistiheys ja vakavuus. Lääkityksen avulla epilepsia-kohtausten esiintymistä voidaan harventaa, kohtauksia lieventää ja niiden kestoa lyhentää. Joskus kohtaukset saadaan lääkityksellä kokonaan loppumaan. (Lähde: ELL Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän eläinlääkäriasema)

Suomessa on muutamia japaninpystykorvia, joiden tiedetään saaneen epileptisiä kohtauksia, mutta epilepsiaa sairastavien koirien todellista määrää ei tiedetä. Epilepsiaa sairastavien koirien määrää pyritään kartoittamaan lähitulevaisuudessa kyselyiden avulla.

Pikkuaivoataksia

Ataksia on etenevä pikkuaivojen rappeuma. Ataksian oireet ovatkin nähtävissä ensin motorisina ongelmina, kuten esim. liikkumisen häiriöinä. Sairaus on etenevä, mutta voi edetä yksilöllisellä tahdilla. Pikkuaivojen ataksian tausta on useimmilla eri roduilla resessiivisesti periytyvä eli jälkeläinen saa sairaan geenin molemmilta vanhemmiltaan. Suomessa on tiedossa kaksi vuonna 2005 syntyneitä pentua samasta pentueesta, joilla on 10 viikkoisesta alkaen esiintynyt keskushermosto-oireita. Tutkineet eläinlääkärit ovat epäilleet sairautta oireiden perusteella periytyväksi pikkuaivojen ataksiaksi, mutta tarkempaa tutkimusta ei näiden koirien osalta ole tehty ja varmuutta diagnoosiin ei ole saatu. Tilannetta seurataan terveystarkkailujen avulla.

Lihasdystrofia

Irlannissa seitsemällä japaninpystykorvalla on todettu lihasrappeuma mikä on tutkimuksin varmistettu lihasdystrofian muodoksi. Sairaus on perinnöllinen ja periytyy X-kromosomiin sitoutuneesti. Kyseessä on vakava sairaus, mikä johtaa kuolemaan noin vuoden ikäisellä koiralla. Vuonna 2007 Suomeen tuotiin Irlannista, Crystalclear-kennelistä kolme pentua ja vuonna 2008 yksi narttu, joiden suvussa esiintyy samoja koiria kuin sairaiden koirien suvuissa. 2007 tuodusta pentueesta vain yksi on tähän mennessä rekisteröity Suomessa sekä vuotta myöhemmin tuotu narttu. Koiria ei ole käytetty siitokseen tässä vaiheessa. Tunnettuja sairauden kantajia ei saa käyttää siitokseen niin kauan kun rodulle ei ole olemassa geenitestiä, jonka avulla sairauden kantajuus voidaan poissulkea.

Legg-Perthes

Legg-Perthesin tauti tunnetaan myös nimillä Legg-Calve-Perthes ja reisiluun pään avaskulaarinen tai aseptinen kuolio. Tautia tavataan lapsilla ja koirilla, röntgenlöydökset ja histologinen kuva ovat molemmilla samanlaiset. Koirilla suurin osa tapauksista on toispuoleisia ja sairautta tavataan etenkin monilla terrieri- ja kääpiökoiraroduilla, mutta myös muilla pienillä roduilla. Tautia esiintyy yhtä paljon uroksilla ja nartuilla. Taudin syy on tuntematon, mutta muutokset johtuvat reisiluun pään verenkierron häiriöstä, joka johtaa luun kuolioitumiseen. Legg-Perthesin tauti on perinnöllinen ja sen on epäilty periytyvän autosomaalisesti väistyvästi ainakin manchesterinterriereillä, yorkshirenterriereillä, kääpiöwillakoirilla, kääpiöpinsereillä ja mopseilla.

Oireet alkavat 4-11 kuukauden iässä takajalan ontumana. Ontuminen on aluksi lievää ja pahenee vähitellen. Joskus ontuminen havaitaan äkillisesti tapaturman yhteydessä. Koira aristaa lonkkanivelen taivutusta ja nivelen liikerata on rajoittunut. Jos ontuminen on jatkunut pidempään, jalassa on havaittavissa sen käyttämättömyydestä johtuva lihaskato. Molemmipuolisessa taudissa ontuminen voi olla vaihtelevaa tai jatkuvasti pahempaa toisessa jalassa.

Koiran rotu yhdistettynä tyypillisiin oireisiin antaa aiheen epäillä Legg-Perthesin tautia. Diagnoosi voidaan varmistaa röntgenkuvauksen avulla. Oireiden alkaessa röntgenmuutokset ovat jo näkyvissä, mutta ne voivat olla vähäisiä ja muutosten näkymisen edellytyksenä on hyvälaatuiset röntgenkuvat. Röntgenlöydöksiä ovat reisiluun päässä olevat röntgenharvat pesäkkeet, lyhentynyt ja paksuuntunut reisiluun kaula, litistynyt ja epätasainen reisiluun pää ja leventynyt nivelrako.

Legg-Perthesin taudin hoito on kirurginen. Leikkauksessa reisiluun pää ja kaula poistetaan. Leikkauksen jälkeinen kuntoutus on tärkeää, jotta koira alkaa käyttää jalkaansa kunnolla ja heikentyneitä lihaksia saadaan vahvistettua. Ennuste on yleensä erinomainen. Hoitamattomaan niveleen kehittyy nivelrikko ja koira jää ontuvaksi. Legg-Perthesin tautiin sairastunutta koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

(Lähde: ELL Anu Lappalainen, Suomen Kennelliitto, www.kennelliitto.fi)

Japaninpystykorvilla on tilastoitu yksi virallinen Legg-Perthes -tapaus v. 1996 syntyneellä koiralla ja kaksi koiran omistajan ilmoittamaa tapausta 80-luvulta.

Silmäsairaudet

Japaninpystykorvilta on silmiä tutkittu vuonna 1990 syntyneistä koirista alkaen. Silmien tutkiminen on melko vähäistä, ainoastaan hieman yli 4 % kaikista 1990-2009 syntyneistä koirista on silmätarkastettu. Vuonna 2000 syntyneistä eteenpäin tutkimukset ovat hieman lisääntyneet ja tutkittuja vuosina 2000-2009 oli keskimäärin hieman alle 7 %.

Yleisimmät perinnölliset silmäsairaudet: www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/Silm.sairauksista.htm

Taulukko 17: 1990-2009 syntyneiden japaninpystykorvien silmätutkimukset (Lähde: KoiraNet)

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	Tutkittu %	Terkeitä	Terkeitä %
1990	329	2	1%	2	100%
1991	337	0	0%	0	0%
1992	364	3	1%	2	67%
1993	356	3	1%	3	100%
1994	343	5	1%	5	100%
1995	277	9	3%	9	100%
1996	194	1	1%	1	100%
1997	205	7	3%	7	100%
1998	175	7	4%	6	86%
1999	173	6	3%	6	100%
2000	158	1	1%	0	0%
2001	151	10	7%	10	100%
2002	146	10	7%	10	100%
2003	145	6	4%	6	100%
2004	171	20	12%	20	100%
2005	185	12	6%	11	92%
2006	207	24	12%	22	92%
2007	146	12	8%	11	92%
2008	179	14	8%	13	93%
2009	197	5	3%	5	100%

20 vuoden ajalta syntyneistä tutkituista 157 koirasta ei ole todettu perinnöllisiä silmäsairauksia 149 koiralla. Kahdeksalla 1990-2009 syntyneillä koiralla ilmeni seuraavia muutoksia silmissä (Lähde: KoiraNet):

Distichiasis eli ylimääräisiä ripsiä, todettu	1 kpl
Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, epäilyttävä	1 kpl
Kortikaalinen katarakta todettu, kaihin laajuus lievä	1 kpl
Kuivasilmäisyys todettu	1 kpl
Linssiluksaatio todettu	1 kpl
Määrittelemättömiä ylimääräisiä ripsiä/karvoja todettu	1 kpl
PPM, diagnoosi avoin	3 kpl
PPM, todettu	1 kpl
PPM, iris-iris, todettu	2 kpl
PRA, todettu	1 kpl

Kivesvika

Kivesvian esiintyvyyttä ei ole tarkoin tiedossa, mutta lähes joka vuosi tiedetään syntyvän urospentuja, joilla kivekset eivät laskeudu normaalisti. Useimmiten toinen kiveksistä on jäänyt laskeutumatta, harvemmin molemmat. Laskeutumattomat kivekset jäävät yleensä vatsaonteloon tai nivuskanavaan. Todellista kivesten puuttumista ei ole todettu. Kivesvika voi periytyä yhtä hyvin isän kuin emän kautta, joten kivesvikaisuutta jättäneen yhdistelmän molemmat vanhemmat ovat jalostuskäytössä riskitekijöitä.

Purentavirheet ja hammaspuutokset

Japaninpystykorvilla on aina esiintynyt jonkin verran virheellisiä purentoja ja niitä oli jo ensimmäisillä tuontikoirilakin. Purentavirheistä yleisimmät ovat tasa- ja lievä alapurenta. Tasapurenta, epätasainen purenta ja lievä alapurenta (käänteinen saksipurenta) ovat lähinnä ulkomuodollinen virhe eivätkä yleensä aiheuta koiralle ongelmia. Harvemmin esiintyvät ahdas-, vino-, ylä- ja voimakas alapurenta voivat vaikeuttaa suun sulkeutumista tai aiheuttaa painaumuksia esimerkiksi ikeniin tai kitalakeen ja tulehduksia suuonteloon hampaiden virheasentojen vuoksi.

Taulukko 18: Purentavirheet 1990-2008 syntyneillä japaninpystykorvilla.
(Lähde: Suomen Japaninpystykorvayhdistys, jalostustarkastuslausunnot)

Vuosi	Syntyneitä	Tarkastettuja	Alapurenta	Tasapurenta	Tiukka purenta	Vinopurenta	Yläpurenta	Ahdas purenta
1990	329	33	2	1	3	0	1	0
1991	337	37	1	0	5	0	0	0
1992	364	53	1	3	2	0	1	2
1993	356	42	4	1	5	1	1	1
1994	343	53	1	1	6	1	2	0
1995	277	27	0	1	5	0	1	0
1996	194	12	0	1	1	0	0	0
1997	205	19	1	1	1	0	0	0
1998	175	30	2	1	2	0	0	0
1999	173	19	2	1	0	0	0	1
2000	158	18	0	0	3	0	0	1
2001	151	25	0	1	1	1	0	0
2002	146	10	0	0	0	0	0	0
2003	145	17	0	1	1	0	0	0
2004	171	10	0	0	1	0	0	0
2005	185	17	0	0	0	0	0	0
2006	207	11	0	0	0	0	0	1
2007	146	4	0	0	0	0	0	0
2008	179	8	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	4241	445	14	13	36	3	6	6

Hammaspuutoksia japaninpystykorvilla esiintyy melko paljon, tavallisimmin pieniä välihampaita, P1 ja P2 premolaareja. Tiedetään myös sellaisia välihammaspuutoksia, joissa pysyvät välihampaat ovat kasvaneet normaalisti, mutta pudonneet myöhemmin, mikä todennäköisesti johtuu lähes puuttuvasta juuresta. Välihampaiden puuttuminen ei ole kovinkaan merkittävää koiran terveyden kannalta, mutta on suositeltavaa että yhdistelmän toisella osapuolella olisi täysi hampaisto.

Japaninpystykorvilla on kirjattu jalostustarkastuksissa myös muutamia etuhammaspuutoksia, jolloin koiran alaleuka on ollut niin kapea, etteivät kaikki etuhampaat ole mahtuneet paikoilleen. 2000-luvulla on kahdella koiralla myös tavattu erikoisempi etuhammaspuutos, jossa samasta juuresta kasvaa 2-3 hammasta ja hampaiden välissä saattaa olla isompi rako. Näyttelyssä tällainen hammaspuutos on vakava virhe.

Taulukko 19: Hammaspuutokset 1990-2008 syntyneillä japaninpystykorvilla.
(Lähde: Suomen Japaninpystykorvayhdistys, jalostustarkastuslausunnot)

Vuosi	Syntyneitä	Tarkastettuja	Välih.puutos 1-2 kpl	Välih.puutos 3-4 kpl	Välih.puutos yli 4 kpl	Etuhammas- puutos	Poskihammas- puutos
1990	329	33	10	1	0	1	0
1991	337	37	9	2	0	0	0
1992	364	53	20	4	1	1	0
1993	356	42	10	0	0	1	0
1994	343	53	17	0	0	1	0
1995	277	27	5	1	0	0	0
1996	194	12	4	2	0	0	0
1997	205	19	6	5	1	1	0
1998	175	30	14	2	1	0	0
1999	173	19	11	1	0	0	0
2000	158	18	5	1	1	1	0
2001	151	25	6	4	0	1	0
2002	146	10	1	1	0	0	1
2003	145	17	2	1	1	0	0
2004	171	10	5	0	0	0	0
2005	185	17	2	0	0	0	0

2006	207	11	5	1	0	0	0
2007	146	4	2	1	1	0	0
2008	179	8	2	1	2	1	1
Yhteensä	4241	445	136	28	8	8	2

Häntäviat

Japaninpystykorvilla on jalostustarkastuksissa ja näyttelyissä todettu melko paljon häntämutkia sekä voimakkaasti kierteisiä (spiraalimaisia) ja jäykkiä häntäruotoja. Muutamalla pennulla tiedetään olleen jo syntyessään usean kourun muodostama lyhyt, paksuruotoinen, töpöhäntää muistuttava häntä. Häntämutkan vaikutuksesta koirien terveyteen ei ole todistettavaa tietoa olemassa, mutta usean häntämutkan seurauksena voi jäykkä mutkainen häntä aiheuttaa koiralle ongelmia. Häntämutka on voimakkaasti periytyvä ominaisuus ja ulkomuodollinen virhe.

Japaninpystykorvilla esiintyy myös ns. paimenkoukkua, jossa hännän pää kiertyy ja jäykistyy pienimpien nikamien kohdalta. Paimenkoukkua ei pidetä häntävikana, vaan se on yleinen useilla pystykorvaroduilla.

Vuotavat silmät

Rodussamme on vaivana ns. overweeping eyes eli vuotavat silmät. Vuotaminen on japaninpystykorvalla hyvin nähtävissä, koska kyynelneste värjää valkoiset karvat punertavan ruskeiksi. Silmien jatkuvan, runsaan vuotamisen katsotaan aiheutuvan kyynelkanavien ahtaudesta tai liian ulkonevista silmistä, jolloin vikaa voidaan pitää perinnöllisenä. Vuotaminen voi olla myös vähäistä ja tilapäistä ja johtua ei-perinnöllisistä tekijöistä.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Japaninpystykorvien yleisimmistä kuolinsyistä ei ole muuta tilastoa saatavissa kuin KoiraNetin tilasto, jossa on vielä kovin vähän ilmoitettuja tapauksia. Tilaston mukaan rodun keskimääräinen kuolinikä on 11 vuotta.

Taulukko 20: Japaninpystykorvien kuolinsyytilasto vuonna 1988-2009 syntyneistä koirista (Lähde: KoiraNet)

Kuolinsyy	Keskimääräinen elinikä	Yhteensä
Hengitystiesairaus	11 vuotta 9 kuukautta	1
Kadonnut	5 vuotta 8 kuukautta	2
Kasvainsairaudet, syöpä	11 vuotta 3 kuukautta	13
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	12 vuotta 11 kuukautta	3
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	15 vuotta 2 kuukautta	1
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	6 vuotta 11 kuukautta	3
Luusto- ja nivelsairaus	7 vuotta 11 kuukautta	3
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	6 vuotta 9 kuukautta	1
Muu sairaus, jota ei ole listalla	11 vuotta 0 kuukautta	1
Selkäsairaus	13 vuotta 7 kuukautta	1
Sydänsairaus	11 vuotta 10 kuukautta	9
Tapaturma tai liikennevahinko	1 vuotta 0 kuukautta	4
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	12 vuotta 10 kuukautta	42
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	9 vuotta 4 kuukautta	7
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	10 vuotta 6 kuukautta	25
Kaikki yhteensä	11 vuotta, 0 kuukautta	116

4.3.4 Lisääntyminen

Japaninpystykorvanartut ovat lähes aina hyviä synnyttäjiä ja hoitavat pennut hyvin. Ongelmia astutuksissa ja tiinehtyvyydessä on erittäin harvoin. Pentukuolleisuus on myös rodulla suhteellisen pieni ja synnynnäisiä vikoja tai epämuodostumia syntyy hyvin harvoin.

Japaninpystykorvapentujen syntymäpaino vaihtelee tavallisimmin 120-250 g välillä. Joskus syntyy tästä pienempiä pentuja, jotka saattavat tarvita ulkopuolista apua selviytyäkseen. Kasvattajille vuosina 2006-2008 lähetetyn pentuekyselyyn perustuva keskipaino pennuilla oli 178 g.

Taulukko 21: Rodun keskimääräinen pentuekoko 1995-2009 (Lähde: KoiraNet)

2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995
3,4	3,7	3,4	3,7	3,5	3,4	3,4	3,4	3,4	3,2	2,9	3,1	2,7	3,4	3,1

Taulukko 22: Yhteenveto pentuekyselyn vastauksista (Lähde: Suomen Japaninpystykoravayhdistysry / Pentuekyselyt 2006-2008)

Rek.vuosi	Pentueita	Vastattuja	Pentueet syntyivät vrk astutuksesta	Normaaleja synnytyksiä	Epänormaaleja synnytyksiä	Pentujen paino keskimäärin	Kuolleita pentuja
2006	52	43	56-64	38	5	182 g	7
2007	41	27	58-69	24	3	172 g	1
2008	53	26	58-64	25	1	179 g	1

Taulukko 23: Epänormaalit synnytykset (Lähde: Suomen Japaninpystykoravayhdistysry / Pentuekyselyt 2006-2008)

	2006	2007	2008
Keisarinleikkaus	2	1	1
Polttoheikkous (kalkin tai hormonivalmisteen käyttö synnytyksessä)	1	1	-
Liian suuri pentu vaikeuttanut synnytystä	2	1	-

Taulukko 24: Kuolleina syntyneet tai syntymän jälkeen kuolleet tai lopetetut pennut ja kuolinsyyt (Lähde: Suomen Japaninpystykoravayhdistysry / Pentuekyselyt 2006-2008)

Kuolinsyy	2006	2007	2008
Pieni koko	2	-	-
Vatsa-avanne	1	-	-
Vesipää	1	-	-
Sokea pentu (silmit eivät avautuneet)	1	-	-
Pitkittynyt synnytys, keisarinleikkaus	-	-	1

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Japaninpystykorva on anatomialtaan normaali eikä rodussa ole sellaisia piirteitä, jotka altistaisivat rodun yksilöitä sairauksille, hyvinvointi- tai lisääntymisongelmille. Takaraajojen kulmauksiin tulee kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota, koska suorat takaraajat ovat altistava tekijä patellaluksaatiolle.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Japaninpystykorvien yleisin luustosairaus on polvilumpion sijoiltaanmeno. Polvia on tarkastettu jo vuosia ja tilanne polvien osalta on pysynyt koko ajan suunnilleen samanlaisena. Terveitä polvia kaikista 10 vuoden aikana tutkituista oli 83%, 1. asteen vikaa 13 %, 2. asteen vikaa 3 % ja 3. asteen vikaa 1 %.

Lonkkadysplasian osalta tervelonkkaisia on 71% (A tai B), C-lonkkaisia 24 % ja D-lonkkaisia 5 % sekä 1 E-lonkkainen kaikista 10 vuoden aikana tutkituista koirista.

Kynnärniveliltään suurin osa japaninpystykorvista on terveitä (93%), viidellä prosentilla tutkituista koirista oli 1. asteen kynnärviika ja kahdella koiralla 2. asteen vika. Kahdella koiralla oli myös 3. asteen vika ja näillä samasta pentueesta olevilla sisaruksilla oli vakavia muutoksia myös muissa eturaajojen nivelissä. Tällä hetkellä ei ole tietoa kuinka paljon vastaavia tapauksia on olemassa, mutta tilannetta pyritään kartoittamaan terveystutkimuksen avulla.

Epilepsiatapauksia tulee ilmi harvakseltaan ja sairauden yleisyyttä pyritään kartoittamaan lähivuosien aikana kyselyn avulla.

Lisääntymisen osalta ei voida katsoa olevan ongelmia, mutta keisarinleikattujen narttujen uudelleen käytössä tulisi käyttää harkintaa.

4.4. Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

Ryhmä: 5, FCI:n numero: 262. Hyväksytty: FCI 3.12.1992, SKL-FKK 8.3.1995

Alkuperämaa: Japani

KÄYTTÖTARKOITUS: Seurakoira.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Japaninpystykorvan sanotaan polveutuvan suurikokoisista valkoisista saksalaisista pystykorvista, joita tuotiin Japaniin vuoden 1920 tienoilla Siperian mantereen ja Koillis-Kiinan kautta. Noin vuonna 1921 rotu esitettiin ensimmäistä kertaa koiranäyttelyssä Tokiossa. Myöhemmin, vuonna 1925, Kanadasta tuotiin kaksi paria valkoisia pystykorvia. Vuoteen 1936 mennessä koiria oli tuotu Kanadasta, USA:sta, Australiasta ja Kiinasta. Lopulta niiden jälkeläisiä risteytettiin keskenään, jotta saataisiin aikaan uusi parempi rotu. Toisen maailmansodan jälkeen vuonna 1948 Japanin Kennelklubi laati yhdenmukaisen rotumääritelmän, joka on ollut voimassa tähän päivään saakka.

YLEISVAIKUTELMA: Japaninpystykorva on runsasturkkinen ja väriltään puhtaanvalkoinen. Sillä on terävä kuono, kolmionmuotoiset pystyt korvat ja selän päälle kaartuva tuuheakarvainen häntä. Rotu on kestävä ja kokonaisuudessaan hyvin tasapainoinen. Sen sopusuhtainen kauneus ilmentää tälle rodulle tyypillistä eloisuutta, arvokkuutta ja tyylikkyyttä.

TÄRKEITÄ MITTASUHTEITA: Säkäkorkeuden suhde rungon pituuteen on 10 : 11.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Älykäs, hyväntuulinen ja valpas. Äänekkyyttä ei ole sallittua.

PÄÄ: Pään koko on sopusuhteessa rungon kanssa, pää on kohtuullisen leveä ja pyöristynyt.

Kallo-osa: Takaosastaan levein. Otsa kohtuullisen kehittyneenä.

Otsapenger: Selvä.

Kirsu: Pieni, pyöreä ja musta.

Kuono-osa: Terävä ja hyvin tasapainoinen; kuonon kärki on hieman pyöristynyt.

Huulet: Tiiviit ja mieluiten mustat.

Hampaat / purenta: Hampaat valkoiset ja vahvat; leikkaava purenta.

Silmät: Kohtuullisen suuret, mantelin muotoiset, hieman vinoasentoiset ja väriltään tummat. Silmäluomien reunat ovat mustat.

Korvat: Korkealle kiinnittyneet, pienet, kolmionmuotoiset ja pystyt; eteenpäin suuntautuneet, eivät liian etäällä toisistaan.

KAULA: Kohtuullisen pitkä, kaulalihakset hyvin kehittyneet.

RUNKO

Säkä: Korkea.

Selkä: Suora ja lyhyt.

Lanne: Leveä.

Rintakehä: Leveä ja syvä, kylkiluut hyvin kaareutuneet.

Alalinja ja vatsa: Kohtuullisen kohoava.

HÄNTÄ: Korkealle kiinnittynyt, kohtuullisen pitkä ja selän päällä kannettu.

RAAJAT

Eturaajat

Yleisvaikutelma: Suorat.

Lavat: Hyvin viistot.

Kynnärpäät: Tiiviisti rungonmyötäiset.

Käpälet: Muodoltaan kuten kissankäpälet. Päkiät paksut, päkiät ja kynnet väriltään mieluiten mustat.

Takaraajat

Yleisvaikutelma: Lihaksikkaat.

Polvet: Kohtuullisesti kulmautuneet.

Kintereet: Kohtuullisesti kulmautuneet.

Käpälet: Kuten etukäpälet.

LIIKKEET: Nopeat ja tehokkaat.

KARVAPEITE

Karva: Peitinkarva suoraa ja pystyä. Pohjavilla lyhyttä, pehmeää ja tiheää. Kuonossa, korvissa, kynnärvarsien etupuolella ja kintereiden alapuolella karvapeite on lyhyttä, muualla runsasta ja pitkä. Varsinkin kaula, lavat ja eturinta ovat kauniin runsaskarvaiset; myös häntä on pitkä- ja runsaskarvainen.

Väri: Puhtaan valkoinen.

KOKO

Säkäkorkeus: Uroksilla 30 - 38 cm. Nartut ovat hieman uroksia pienempiä.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellämämainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen.

Ylä- tai alapurenta; voimakkaasti kiertyvä häntä; arkuus; äänekkyyys.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET: Luppakorvat; ei selän päällä kannettu häntä.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Rakenne: Japaninpystykorvan säkä on korkea ja koko etuosan kuuluu olla ryhdikäs. Painuneita etuosia näkyy useilla koirilla, mihin syynä on useimmiten matala säkä tai lyhyet eturaajat. Raajaluuston tulee olla sopusuhtainen koiran kokoon, runkoon ja turkkiin nähden. Eturinta on usein puutteellinen, mutta myös liian kapeita ja kehittymättömiä rintakehiä on paljon. Puutteelliset takakulmaukset ovat yleistymään päin.

Liikkeet: Japaninpystykorva liikkuu kevyesti ja vaivattomasti. Liikunta on nopeaa ja tehokasta, ei kuitenkaan voimakasta, vahvaa ravausta. Liikunta toimii hyvin rakenteen mittapuuna. Ahtaat takaliikkeet, melovat, liian leveät tai korkeat etuliikkeet ovat yleisiä. Länkisääriä ja liian leveitä takaosia on vähemmän.

Koko: Rotumääritelmän sallima koon vaihtelu 8 cm, on hyvin suuri tämän kokoiselle rodulle ja etenkin ylisuurien koirien syntyvyys kasvaa kun näyttelyvoittajissa suositaan kookkaita, ylärajalla tai jopa sen ylikin olevia koiria. Koon tulisi pysyä sallituissa rajoissa ja suosia etupäässä keskikokoisia koiria. Mikäli säkäkorkeus on rotumääritelmän sallimissa rajoissa, on koiran kokonaisuus senttejä tärkeämpi, mutta äärityyppien suosiminen ei ole toivottavaa.

Purentavirheet ja hammaspuutokset: Japaninpystykorvalla kuuluu olla leikkaava parenta ja vahvat hampaat. Välihammaspuutoksia esiintyy melko runsaasti. Kaikista parentavirheistä ja hammaspuutoksista tulisi mainita näyttelyarvosteluissa. Tasa-, hyvin lievä ylä- tai epätasainen hammasrivi alentaa palkintosijaa ja ala-, avoin, vino- tai yläparenta ovat hylkääviä virheitä.

Sukupuolileima: Japaninpystykorvissa on ollut liian raskaspäisiä koiria, jotka ovat viime vuosina keventyneet. Sen seurauksena myös uroksien sukupuolileimat ovat heikentyneet ja joskus on vaikea enää erottaa urosta ja narttua muuten kuin ehkä koon puolesta. Rotumääritelmä ei mainitse mitään uroksen ja nartun välisistä eroista, mutta urosmaisuus on tärkeä asia urosten jalostuskäyttöäkin ajatellen.

Silmien väri ja muoto: Rodussa esiintyy paljon eri asteista vaaleasilmäisyyttä, ani harvoin näkee enää oikean värisiä silmiä. Japaninpystykorvan silmien tulee olla aivan tummat ja näyttää auringossakin tummilta, ei ruskeilta. Silmien väri on tärkeä yksityiskohta ja sen tulee säilyä rodun erityispiirteenä. Silmät ovat myös harvoin oikeamuotoiset. Useilla koirilla ne ovat pyöreät tai ulkonevat, joskus näkee jopa liian pieniä silmiä. Japaninpystykorvan rodunomainen ilme vaatii oikean väriset ja muotoiset silmät. Oikeamuotoiset silmät japaninpystykorvalla eivät ole mantelinmuotoiset, vaikka rotumääritelmässä niin mainitaankin, vaan ns. ginkgo-pähkinän muotoiset, joka on mantelia hieman suurempi ja pyöreämpi.

Pigmentti: Kirsupigmentin tulisi olla musta vuoden ympäri. Kirsupigmentin vähäistä haalistumista talvella ja keväällä tulisi pitää vain lievänä virheenä, mutta selvä puutteellisuus kirsupigmentissä on jo selkeä virhe. Veteraani-iässä pigmentti voi hieman haalistua, mutta silloinkaan se ei saa olla puutteellinen. Pigmenttikatkot huulissa ja silmien ympärillä ovat vakava virhe.

Turkki: Japaninpystykorvien lisääntynyt ongelma on liian pitkä tai liian lyhyt peitinkarva. Osalla koirista peitinkarva on liian pitkää, liehuvaa eikä karva nouse pystyyn. Tähän saattaa olla syynä myös pohjavillan puute. Liian lyhyt turkki on silloin, kun siinä ei enää selvästi erotu kaulus tai lapojen ja eturinnan pitempi karva. Etenkin uroksilla kaulus on erittäin selvästi erottuva. Aikaisemmin voimassa ollut rotumääritelmä nimesi erikseen virheeksi lyhyen peitinkarvan, mutta nykyisessä rotumääritelmässä siitä ei enää ole mainintaa. Pehmeä peitinkarva on yhtä lailla virheellinen ja hoidon kannalta ääritapauksissa jopa ongelmallinen. Pehmeä peitinkarva ei välttämättä ole laineikasta tai kiharaa ja pehmeä turkki on usein runsas ja näyttävä sekä myös vaikuttaa valkoisemmalta. Rotumääritelmä ei erikseen mainitse turkin karkeudesta, mutta kuvaus ”suora ja pysty” viittaa selvästi karkeampaan peitinkarvaan.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Alla olevassa taulukossa on esitetty kuinka monta eri koiraa 2006-2009 syntyneistä kävi kunakin vuonna näyttelyssä sekä niiden saama paras laatuarvostelupalkinto.

Taulukko 26: Näyttelykäynnit ja koiran saama paras laatumaininta

Vuosi	Syntyneitä	Näyttelyyn osallistuneet	ERI	EH	H	T	EVA	HYL
2005	185	45 (24%)	31 (69%)	8 (18%)	4 (9%)	1 (2%)	0 (0%)	1 (2%)
2006	207	67 (32%)	52 (78%)	8 (12%)	1 (1%)	7 (9%)	0 (0%)	0 (0%)
2007	146	38 (26%)	27 (71%)	7 (18%)	3 (8%)	0 (0%)	0 (0%)	1 (3%)
2008	179	60 (34%)	38 (63%)	15 (25%)	6 (10%)	1 (2%)	0 (0%)	1 (2%)
2009	197	45 (23%)	27 (60%)	12 (27%)	6 (13%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)
Yhteensä	914	255 (28%)	175 (69%)	50 (20%)	20 (8%)	9 (4%)	0 (0%)	3 (1%)

Taulukko 27: Kaikki näyttelykäynnit ja laatumaininnat

Vuosi	Syntyneitä	Kaikki näyttelykäynnit	ERI	EH	H	T	EVA	HYL
2005	185	414	196 (47%)	159 (39%)	53 (13%)	3 (1%)	0 (0%)	3 (1%)
2006	207	829	474 (57%)	247 (30%)	91 (11%)	7 (1%)	4 (0%)	6 (1%)
2007	146	323	170 (53%)	110 (34%)	35 (11%)	4 (1%)	1 (0%)	3 (1%)
2008	179	286	124 (42%)	109 (38%)	47 (18%)	4 (1%)	1 (0%)	1 (0%)
2009	197	160	90 (56%)	53 (33%)	16 (10%)	0 (0%)	1 (1%)	0 (0%)
Yhteensä	729	2012	1054 (52%)	678 (34 %)	239 (12 %)	18 (1%)	7 (0 %)	13 (1 %)

Näyttelyissä käy keskimäärin noin 50 eri vuosina syntyneitä koiria. Suurimmalla osalla koirista (69 %) paras laatumaininta on erinomainen ja 20 % erittäin hyvä. Suurin osa niistä koirista, joilla paras laatumaininta on H tai T, ovat käyneet näyttelyssä vain kerran mutta niillä, jotka ovat käyneet useammassa näyttelyssä ovat palkinnot parantuneet useampien tuomareiden arvostellessa.

Keskimäärin 52 % prosenttia kaikista annetuista laatumaininnoista on erinomainen (ERI) ja 34 % erittäin hyvä (EH). Laatumainintoja hyvä (H) jaettiin vain 12 % ja muita laatumainintoja 0-1 %. Annettujen laatumainintojen perusteella japaninpystykorvat ovat ulkomuodoltaan hyvin korkeatasoisia. Tilasto antaa kuitenkin hieman väärän kuvan koirien tasosta, sillä osa ulkomuototuomareista ei jaa muita palkintoja kuin ERIä ja EH:ta, jotkut ulkomaalaiset tuomarit jopa kaikille ERI:n koirien tasosta riippumatta.

Taulukko 28: Vuosina 1990-2008 syntyneet jalostustarkastuksissa hyväksytyt ja eri syistä hylätyt japaninpystykorvat. (Lähde: Suomen Japaninpystykorvayhdistys, jalostustarkastuslausunnot)

Vuosi	Syntyneitä	Tarkastettuja	Hyväksytyjä	Hylättyjä sairaus/vika	Hylättyjä käytös	Hylättyjä koko	Hylättyjä purenta	Hylättyjä kivesvika	Hylättyjä ulkomuoto	Hylättyjä yhteensä
1990	329	33	25	2	0	2	2	1	1	8
1991	337	37	29	1	0	5	1	1	0	8
1992	364	53	39	1	0	4	6	1	2	14
1993	356	42	34	0	0	1	7	0	0	8
1994	343	53	47	0	0	2	3	0	1	6
1995	277	27	26	0	0	1	0	0	0	1
1996	194	12	11	0	0	1	0	0	0	1
1997	205	19	14	2	0	1	2	0	0	5
1998	175	30	24	0	1	3	2	0	0	6
1999	173	19	17	0	0	0	2	0	0	2
2000	158	18	17	0	1	0	0	0	0	1
2001	151	25	24	0	0	0	0	1	0	1
2002	146	10	10	0	0	0	0	0	0	0
2003	145	17	17	0	0	0	0	0	0	0
2004	171	10	10	0	0	0	0	0	0	0
2005	185	17	15	0	1	1	0	0	0	2
2006	207	11	11	0	0	0	0	0	0	0
2007	146	4	3	0	0	1	0	0	0	1
2008	179	8	5	1	0	2	0	0	0	3
Yhteensä	4241	445	378	7	3	24	25	4	4	67

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Japaninpystykorva on terverakenteinen ilman liioiteltuja piirteitä ja soveltuu rakenteensa puolesta hyvin käyttötarkoitukseensa seurakoiraksi sekä harrastuslajeista mm. agilityyn. Käyttötarkoituksen kannalta ei japaninpystykorvalla ole kovin paljon vaatimuksia ulkomuodon osalta, mutta rodun valttina on aina ollut sopiva koko ja kestävyys, joka mahdollistaa koiran helpon kuljettamisen mukana lähes kaikkialla ja kokonsa puolesta japaninpystykorva on helppo käsitellä eri tilanteissa.

Taulukko 29: Jalostustarkastuksissa 1990-2008 mitattuja keskikoon ylittäviä koiria. Uroksissa yli viides osa oli yli rotumääritelmän salliman ylärajan, 38 cm. Yhteensä keskikokoa kookkaampia uroksia oli kaikista tarkastetuista uroksista 59%. Nartuissa tilanne oli hieman parempi. Yli 36 cm korkeita narttuja oli vain reilut 6%, mutta keskikokoa kookkaampia narttuja mitattiin kaikkiaan yli 36%.

(Lähde: Suomen Japaninpystykorvayhdistys, jalostustarkastuslausunnot)

Vuosi	Syntyneitä	Tarkastettuja	Uroksia/Narttuja	Uros yli 36-38 cm	Uros yli 38	Narttu yli 34-36 cm	Narttu yli 36
1990	329	33	13/20	6 (46,2%)	3 (23,1%)	6 (30,0%)	0 (0,0%)
1991	337	37	17/20	4 (23,5%)	6 (35,3%)	8 (40,0%)	3 (15,0%)
1992	364	53	28/25	10 (35,7%)	8 (28,6%)	8 (32,0%)	4 (16,0%)
1993	356	42	16/26	7 (43,8%)	5 (31,3%)	6 (23,1%)	2 (7,7%)
1994	343	53	28/25	11 (39,3%)	4 (14,3%)	10 (40,0%)	0 (0,0%)
1995	277	27	10/17	5 (50,0%)	1 (10,0%)	4 (23,5%)	0 (0,0%)
1996	194	12	8/4	1 (12,5%)	2 (25,0%)	2 (50,0%)	0 (0,0%)
1997	205	19	4/15	2 (50,0%)	1 (25,0%)	4 (26,7%)	2 (13,3%)
1998	175	30	20/10	6 (30,0%)	6 (30,0%)	3 (30,0%)	0 (0,0%)
1999	173	19	11/8	4 (36,4%)	0 (0,0%)	2 (25,0%)	0 (0,0%)
2000	158	18	5/13	3 (60,0%)	0 (0,0%)	2 (15,4%)	1 (7,7%)
2001	151	25	14/11	5 (35,7%)	2 (14,3%)	3 (27,3%)	1 (9,1%)
2002	146	10	5/5	3 (60,0%)	1 (20,0%)	1 (20,0%)	1 (20,0%)
2003	145	17	12/5	4 (33,3%)	3 (25,0%)	2 (40,0%)	0 (0,0%)
2004	171	10	7/3	3 (42,9%)	0 (0,00%)	1 (33,3%)	0 (0,0%)
2005	185	17	12/5	5 (41,7%)	3 (25,0%)	3 (60,0%)	0 (0,0%)
2006	207	11	5/6	3 (60,0%)	0 (0,0%)	2 (33,3%)	0 (0,0%)
2007	146	4	2/2	0 (0,00%)	1 (50,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)
2008	179	8	5/3	1 (20,0%)	2 (40,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)
Yhteensä	4241	445	222/223	83 (37,4%)	48 (21,6%)	67 (30,0%)	14 (6,3%)

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Näyttelyissä ja jalostustarkastuksissa mitattujen koirien, erityisesti urosten koko on usein aivan ylärajoilla jopa ylikin. Urosten säkäkorkeus on useimmiten 37-38 cm ja narttujen 34-36 cm kun rotumääritelmässä uroksen kooksi sallitaan 30-38 cm ja nartut ovat hieman pienempiä. Tästä suurempiakin yksilöitä luokitellaan näyttelyissä erinomaisiksi. Rotumääritelmän salliman alarajan korkuisia koiria ei käytännössä ole ollenkaan ja pienemmät, hyvin rotumääritelmässä mainittuun kokoon sopivat koirat eivät näyttelyssä juurikaan menesty. Tästä on seurauksena koon kasvu aina isompaan suuntaan ja yhä enemmän syntyy myös ylisuuria yksilöitä. Lähes jokainen japanilainen tuomari, joka Suomessa on arvostellut, on sanonut koiriamme kookkaammiksi kuin rodun kotimaassa.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Japaninpystykorvilla ei ole aiempaa tavoiteohjelmaa.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Japaninpystykorvan tulee toimia tulevaisuudessakin sen alkuperäisessä käyttötarkoituksessa seurakoirana ja soveltua rodulle sopiviin harrastelajeihin ja ulkonaliikkumiseen ympärivuotisesti. Japaninpystykorva on sopusuhtainen pienehkö koira, jolla on vankka runko ja siihen sopiva luusto. Se on kokonsa ja rakenteensa puolesta erinomainen kestävä seurakoira, joka on kätevä kuljettaa mukana ja jota on helppo käsitellä. Rotu on yleisesti terve ja pitkäikäinen. Luonteen tulee olla ystävällinen, oppivainen ja iloinen. Arkuutta ja aggressiivisuutta ei seurakoiralla saa esiintyä. Japaninpystykorva synnyttää ja hoitaa pentunsa vaivattomasti ja astutukset tapahtuvat luonnollisesti.

Näiden ominaisuuksien säilymiseksi, asetetaan tavoitteeksi:

- populaation koon pysyminen vakaana ja tehollinen populaatio riittävänä
- jalostuspohjaa laajennetaan käyttämällä useampia koiria jalostukseen, erityisesti uroksia
- kiinnitetään huomiota koirien jälkeläismääriin
- kotimaisten koirien jalostuskäyttöä laajennetaan
- rodun sukusiitosaste ei saa merkittävästi nousta
- luonnetestiprofiilin ja/tai MH-rotuprofiilin kehittäminen
- terveyden osalta tilanne tulee säilyä vähintään ennallaan
- säkäkorkeuden pieneneminen siten, että urosten koko pysyisi pääosin 34-36 cm ja narttujen 32-34 cm tienoilla

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Yleiset jalostussuositukset

- Yksittäisen koiran enimmäisjälkeläismäärä koko elinajalta saa olla korkeintaan 5 % yhden sukupolven (4 vuotta) aikana syntyneistä pennuista, mikä japaninpystykorvalla merkitsee koiran koko elinaikana korkeintaan 36 pentua viimeisen sukupolven mukaan laskettuna (2006-2009).
- Yksittäisen koiran jälkeläiset toisessa polvessa eivät saa ylittää 10 % yhden sukupolven aikana syntyneistä pennuista, mikä merkitsee korkeintaan 70 jälkeläistä 2. polvessa viimeisen sukupolven mukaan laskettuna (2006-2009).
- Siitosyhdistelmän sukusiitosprosentti viiden sukupolven mukaan laskettuna korkeintaan 6,25 % (serkusparitus).
- Narttua, jolle on tehty keisarinleikkaus kaksi kertaa, ei suositella jalostukseen
- Näyttelystä vähintään H-tulos tai hyväksytyt ulkomuodon jalostustarkastus. Jalostustarkastusta suositellaan kaikille siitokseen käytettäville koirille.
- Näyttelyissä kolme kertaa aggressiivisen käytöksen takia hylätyn tai jalostustarkastuksessa aggressiivisen käyttäytymisen vuoksi hylätyn koiran jalostuskäyttöä ei hyväksytä.
- Arkaa, vihaista tai sairasta koiraa ei saa käyttää jalostukseen.
- Terveys- ja luonnekyselyyn vastaaminen kaikista jalostukseen käytetyistä/käytettävistä koirista.
- Pentuekyselyyn vastaaminen syntyneistä pentueista.

Terveyssuositukset

Sairaus tai vika	Koiran jalostuskäyttö	Sisarusten jalostuskäyttö	Vanhempien jalostuskäyttö
Polvilumpion sijoiltaanmeno	Suosittelaa korkeintaan 1. asteen polvivian omaavan koiran jalostuskäyttöä, jolloin toisen osapuolen tulee olla tervepolvinen.	Sama kuin edellinen	Sama kuin edellinen
Lonkkaniveldysplasia	Suosittelaa korkeintaan C-lonkkaisen koiran jalostuskäyttöä mikäli koira on tutkittu, jolloin toisen osapuolen tulee olla terve (A tai B)	Sama kuin edellinen	Sama kuin edellinen
Kyynärniveldysplasia	Suosittelaa kyynärniveliltään korkeintaan 1-asteen omaavan koiran jalostuskäyttöä mikäli koira on tutkittu, jolloin toisen osapuolen tulee olla kyynärpäiltään terve.	Sama kuin edellinen	Sama kuin edellinen

Legg Perthes	Sairasta koiraa ei saa käyttää jalostukseen	Vastaavia riskiyhdistelmiä tulee välttää	Vastaavia riskiyhdistelmiä tulee välttää
Japaninpystykorvilla tavattu eturaajojen (3. asteen kyynärnivelen) kasvuhäiriö	Sairasta koiraa ei saa käyttää jalostukseen	Ei suositella käytettäväksi jalostukseen	Ei suositella käytettäväksi jalostukseen ja vastaavia riskiyhdistelmiä tulee välttää
Epilepsia	Sairasta koiraa ei saa käyttää jalostukseen	Riskiyhdistelmiä tulee välttää	Riskiyhdistelmiä tulee välttää
Pikkuaivoataksia	Sairasta koiraa ei saa käyttää jalostukseen	Riskiyhdistelmiä tulee välttää	Riskiyhdistelmiä tulee välttää
Lihasdystrofia	Sairasta tai tunnettua kantajaa ei saa käyttää jalostukseen jos geenitestiä ei ole olemassa	Ei saa käyttää jalostukseen ellei kantajuutta voida todeta geenitestillä	Ei saa käyttää jalostukseen ellei kantajuutta voida todeta geenitestillä
Silmäsairaudet:			
PRA	PRA-sairasta koiraa tai sairauden kantajaa ei saa käyttää jalostukseen jos geenitestiä ei ole olemassa	Ei saa käyttää jalostukseen ellei kantajuutta voida todeta geenitestillä	Ei saa käyttää jalostukseen ellei toisen osapuolen kantajuutta voida selvittää geenitestillä
Perinnöllinen katarakta, linssiluxsaatio, kuivasilmäisyys	Sairasta koiraa ei saa käyttää jalostukseen	Riskiyhdistelmiä tulee välttää	Riskiyhdistelmiä tulee välttää
Distichiasis ja PPM	Jos koiralla on todettu distichiasis tai PPM, tulee toisen osapuolen olla terve	Riskiyhdistelmiä tulee välttää	Riskiyhdistelmiä tulee välttää
Kivesvika	Kivesvikaista koiraa ei saa käyttää jalostukseen	Huomioitava, että pentuesisarukset voivat myös periä kivesvikaa	Riskiyhdistelmiä tulee välttää ja huomioitava, että molemmat vanhemmat voivat periä yhtä lailla kivesvikaa
Häntämutki	Häntämutkaisesta koiran jalostuskäyttöä ei suositella	Huomioitava, että pentuesisarukset voivat myös periä häntämutkiä.	Riskiyhdistelmiä tulee välttää
Napatyrä	Jos tyrä on suuri ja vaatii leikkauksen, ei jalostuskäyttöä suositella		
Ala-, avoin, vino- tai yläpurenta	Purentavikaista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.	Huomioitava, että pentuesisarukset voivat myös periä purentavikoja	Riskiyhdistelmiä tulee välttää
Tasa-, hyvin lievä ylä- tai epätasainen hammasrivi	Jalostuskäyttöä ei suositella	Huomioitava, että pentuesisarukset voivat myös periä purentavikoja	Riskiyhdistelmiä tulee välttää
Hammaspuutokset	Suositteluaan, että käytetään jalostukseen koiran kanssa, jolla täysi hampaisto	Suositteluaan, että käytetään jalostukseen koiran kanssa, jolla täysi hampaisto	Suositteluaan, että käytetään jalostukseen koiran kanssa, jolla täysi hampaisto
Muut sairaudet	Periytymistavasta ja sairauden vakavuudesta riippuen	Periytymistavasta ja sairauden vakavuudesta riippuen	Periytymistavasta ja sairauden vakavuudesta riippuen

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotujärjestö pyrkii saavuttamaan asetetut tavoitteet

- kannustamalla kasvattajia käyttämään entistä laajemmin Suomessa kasvatettuja koiria jalostukseen
- jalostustarkastuksien avulla löytämään uusia jalostuskelpoisia koiria siitoskäyttöön.
- auttamalla kasvattajia tuomaan uusia mahdollisimman erisukuisia ja terveitä tuontikoiria
- tiedottamalla urosten jälkeläismääristä ja toisen polven jälkeläismääristä ja jalostukseen eniten käytettyjen koirien sukulaissuhteista
- seuraamalla populaation kehitystä, tiedottamalla jalostustavoitteista ja jalostussuosituksista, julkaisemalla niihin liittyvää materiaalia jäsenlehdessä ja yhdistyksen kotisivuilla
- järjestämällä kasvattajaneuvotteluja, joissa pohditaan rodun tilannetta yhdessä rodun kasvattajien ja harrastajien kanssa
- keräämällä tietoa kyselyiden avulla koirien terveydestä, luonteesta ja lisääntymisestä
- keräämällä tietoa luonteista luonnetesteillä ja MH-luonnekuvauksilla
- järjestämällä jalostustarkastuksia ja ulkomuototuomareiden koulutusta

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Uhat	Mahdollisuudet	Varautuminen ongelmiin
Jalostuspohjan kaventuminen	- laadukkaiden kotimaisten urosten jalostuskäytön laajentaminen ja erisukuisten koirien tuominen ulkomailta - astutukset ulkomaisilla koirilla ja tuontisperman käyttäminen	- kasvattajat käyttävät erisukuisia koiria ja välttävät yksittäisten koirien tai samojen sukujen liikakäyttöä - huolehditaan, ettei myöskään toisen polven jälkeläismäärä pääse kasvamaan liian suureksi. - käytetään jalostukseen yhdistelmiä, joiden sukusiitosprosentti ei ylitä 6,25 %. viiden sukupolven mukaan laskettuna. - etsitään uusia uroksia jalostuskäyttöön jalostustarkastuksien avulla.
Terveyden heikkeneminen	Japaninpystykorvien terveystilanne nykypäivänä hyvä ja terveitä koiria on saatavana jalostukseen.	- uusia tuontikoiria käytetään aluksi maltillisesti ja seurataan niiden jälkeläisten terveyttä ennen laajempaa jalostuskäyttöä - tiedossa olevien vakavien sairauksien kantajia ei käytetä jalostukseen - kasvattajat käyttävät muihin nähden erisukuisia koiria, etteivät koirat olisi kaikilla saman sukuisia. - käytetään jalostukseen mahdollisimman terveitä yksilöitä
Luonteiden huononeminen	Rodussa edelleen suurin osa hyväluonteisia, tyyppillisiä japaninpystykorvia.	- vältetään arkojen ja liian terävien koirien jalostuskäyttöä. - jalostustarkastuksissa ja näyttelyissä käyttäytymiseen kiinnitetään suurempi huomio. - seurataan rodun käyttäytymisen kehittymistä kyselyn avulla. - kannustetaan koiran omistajia osallistumaan luonnetesteihin ja MH-luonnekuvauksiin
Koon kasvaminen liian suureksi	Japaninpystykorvan rotumääritelmän mukainen koko sallii jalostuskäytön laajalla skaalalla. Myös pienempiä voidaan käyttää jalostukseen.	- jätetään pentueista jalostuskäyttöön keskikokoisia pentuja, ei kaikista suurimpia. - näyttelyissä tulee suosia keskikokoisia koiria

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Tavoiteohjelman toteutumisesta on vastuussa Suomen Japaninpystykorvayhdistyksen jalostustoimikunta. Tavoiteohjelman toteutumista seurataan jatkuvasti ja keskeisistä asioista tiedotetaan kasvattajia ja tarpeen mukaan järjestetään infotilaisuuksia kasvattajille ja harrastajille.

Toimintasuunnitelma tavoiteohjelman toteuttamiseksi

Suunnitelma	Aikataulu
Uusitaan jalostustoimikunnan ohjesääntö vastaamaan jalostuksen tavoiteohjelmaa.	Vuoden 2011 aikana. Uusi ohjesääntö tulee voimaan yhdistyskokouksen hyväksynnän jälkeen.
Uusitaan pentuekysely ja lisätään tarkemmat tiedot lisääntymiskäyttäytymisestä, astutuksesta ja synnytyksestä.	Pentuekysely lähetetään kasvattajille vuosittain. Yhteenveto julkaistaan vuosittain jäsenlehdessä.
Terveyskysely muutetaan yksinkertaisemmaksi, että siihen saataisiin enemmän vastauksia, minkä jälkeen se julkaistaan yhdistyksen kotisivuilla, jäsenlehdessä ja jaetaan jalostustarkastuksien sekä muiden tilaisuuksien yhteydessä koirien omistajille.	Käyttöön vuoden 2011 aikana. Terveyskyselyn vastauksista tehdään yhteenveto vuosittain ja se julkaistaan yhdistyksen jäsenjulkaisussa.
Julkaistaan luonnekysely yhdistyksen kotisivuilla, jäsenlehdessä ja jaetaan jalostustarkastuksien yhteydessä koirien omistajille.	Käyttöön vuoden 2011 aikana. Luonnekyselyn vastauksista tehdään yhteenveto vuosittain ja se julkaistaan yhdistyksen jäsenjulkaisussa.
Julkaistaan erikseen epilepsiakysely yhdistyksen kotisivuilla ja jäsenlehdessä.	Käyttöön vuoden 2011 aikana. Epilepsiakyselyn vastauksista tehdään yhteenvetoja tarvittaessa.
Rodun erikoisnäyttely, johon pyritään saamaan rodun mahdollisimman hyvin tunteva kokenut tuomari.	Vuosittain tavoiteohjelman voimassaoloaikana.
Ulkomuototuomareiden kouluttaminen.	Kaksi erikoiskoulutusta vuosittain. Pyritään järjestämään myös tuomarineuvottelu tavoiteohjelman voimassaoloaikana.
Ulkomuototuomareiden koulutusmateriaalin uusiminen.	Vuoden 2011 aikana.
Tilastoidaan eniten käytettyjen koirien jälkeläismääriä ensimmäisessä ja toisessa polvessa.	Julkaistaan vuosittain 15 eniten käytettyjen urosten ja narttujen lista jäsenlehdessä.
Jatketaan jalostustarkastuksia, joissa arvioidaan ulkomuodon ja rakenteen lisäksi myös koiran käyttäytymistä käsittelyn aikana.	Pyritään järjestämään vähintään 2 jalostustarkastusta vuosittain eri puolilla Suomea.
Kasvattajaneuvottelut	Pyritään järjestämään vuosittain.
Terveystutkimustulokset.	Julkaistaan neljä kertaa vuodessa yhdistyksen jäsenlehdessä.
MH-luonnekuvaustilaisuuksien järjestäminen	Pyritään järjestämään vuosittain. Ensimmäinen yhdistyksen järjestämä MH-luonnekuvaus pidetään 15.-16.10.2011.
Pyritään kehittämään luonnetesteistä ja MH-luonnekuvauksesta rotuprofiili.	Tavoiteohjelman voimassaoloaikana.
Osallistutaan koirien geenitutkimukseen järjestämällä näytteennottotilaisuuksia yhdistyksen tapahtumien yhteyteen.	1-2 kertaa vuodessa.
Annetaan yleistä jalostusneuvontaa ja vastataan kirjallisiin jalostusneuvontapyyntöihin.	Jatkuvasti tavoiteohjelman voimassaoloaikana.
Pidetään uroslistaa ja pyritään saamaan mahdollisimman useita uroksia listalle.	Jatkuvasti tavoiteohjelman voimassaoloaikana.

7. LÄHTEET

Marco G Piasentin: The Japanese Spitz

MMT Katariina Mäki: Populaation rakenne ja jalostuspohja

MMT Katariina Mäki: Tehollinen populaatiokoko

MMT Katariina Mäki: Sukusiitos

Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä KoiraNet, <http://jalostus.kennelliitto.fi>

ELL Anu Lappalainen: Polvilumpion sijoiltaanmeno eli patellaluksaatio, www.kennelliitto.fi

ELL Anu Lappalainen: Koiran lonkanivelen kasvuhäiriö, www.kennelliitto.fi

ELL Anu Lappalainen: Kynäknivelen kasvuhäiriöt, www.kennelliitto.fi

ELL Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän eläinlääkäriasema: Koiran epilepsia

Suomen Japaninpystykorvayhdistys ry, terveyskyselyt

Suomen Japaninpystykorvayhdistys ry, pentuekyselyt

Suomen Japaninpystykorvayhdistys ry, jalostustarkastuslausunnot